

Молитва за мир

ПИКУЛИЧІ:
подвійний ювілей
без процесії

14 червня відбулась урочиста панахида на українському військовому кладовищі воїнів Української Народної Республіки в Пикуличах, що неподалік Перемишля.

Цьогорічні святкування мали камерний, локальний характер. Вперше від 1990 року, коли було відновлено довоєнну традицію процесій центральними вулицями Перемишля на Пикулицький цвинтар, ця подія відбулася без урочистої багатолюдної ходи за участі військового оркестру та присутності гостей та делегацій з України.

Як легко здогадатись, спричинене це епідемією коронавірусу, піклуванням про здоров'я учасників заходу, впровадженнями обмеженнями щодо згромаджень людей та закритими кордонами між Польщею та Україною. Греко-католицька парафія в Перемишлі, яка є організатором події, забезпечила всі необхідні вимоги: учасники були в захисних масках, між ними була дотримана соціальна відстань, а також присутніх на кладовищі було не більше 150 осіб. На вимогу санітарно-епідеміологічної станції подію зняли на відео, де видно всіх учасників ходи (на випадок діагностування захворювання серед котрогось із присутніх протягом двох тижнів від дня заходу).

Попри всі ці труднощі, українці з Перемишля та околиць, а також прихильні їм поляки прибули на місце поховання в доказ своєї пам'яті та шани до загиблих петлюрівців, які в 1920 році в союзі з польською армією пліч-о-пліч боролися проти більшовицької агресії. Цьогорічна зустріч та молитва на Пикуличах була особливою тому, що саме тепер відзначаємо 100-ліття Варшавської битви та польсько-українського договору між Юзефом Пілсудським та Симоном Петлюрою.

Ця подія донині викликає гарячі дискусії серед істориків. Сто років тому вона дала Україні надію на незалежність та подолання загрози з боку Москви. Пізніше саме тому, що договір «Пілсудський-Петлюра» було розірвано, на території всієї Польщі були розташовані табори інтернування воїнів УНР, а згодом з приводу поганих санітарних та житлових умов — такі кладовища як в Пикуличах.

Окрім річниці польсько-українського союзу, цього року відзначаємо 30-ліття відновлення традиції процесій на Пикулицьке кладовище. До цієї традиції великою мірою доклали зусиль тодішні очільники української громади в Перемишлі — місцевого гуртка новоутвореного Об'єднання українців у Польщі та товариства Український народний дім — брати Мирослав та Ярослав Сидори. Це вони, залучившись підтримкою львів'ян, зокрема товариства «Надсяння» на чолі з Володимиром Середою, у час непростих обставин зайнялись відновленням військового кладовища в Пикуличах та поверненням пам'яті про людей, які там знайшли спочинок після довгих років вимушеного забуття.

Магія чисел Як держава рахує українців

ІГОР ІСАЄВ,
головний
редактор
порталу
PROstir.pl

На початку червня Головне статистичне управління Польщі (ГСУ, пол. GUS) вперше за історію масової імміграції до країни подало кількість іноземців. Досі ця цифра була радше частиною політичної міфології, аніж твердих даних.

2 106 101 — це кількість іноземців у Польщі, котрі проживали в країні, станом на 31 грудня 2019 року (при майже 38 млн польського населення). ГСУ, щоправда, досліджувало зміну кількості іноземців під час пандемії — проте таким чином вперше подало їхню цифру в цілому. Управління використало в аналізі дані з основних державних реєстрів та установ Польщі: Управління з питань іноземців (UDsC), Управління соціального страхування (ZUS), Реєстру платників податків (KEP). Окрім цього, опрацьовані дані міністерств — сім'ї, праці та соціальної політики (MRPiPS), навчання та вищої освіти (MNiSW), національної освіти (MEN), а також Фонду сільськогосподарського соціального страхування (KRUS) і Національного фонду здоров'я (NFZ).

Виявилося, що з цих 2 мільйонів імігрантів більшість — це громадяни

України (1 351 418 осіб). За ними з величезним відривом йшли громадяни Білорусі (105 404), Німеччини (77 073), Молдови (37 338), Росії (37 030), Індії (33 107), Грузії (27 917), В'єтнаму (27 386), Туреччини (25 049), Китаю (23 838). Також 360 541 особа прибула до Польщі з інших країн, про які в опрацюванні не згадується окремо. Управління наголошує, що упродовж кількох останніх років Польща була найпопулярнішою країною Євросоюзу для імміграції з-поза меж ЄС.

Посилаючись на ці досить комплексні показники Головне статистичне управління повідомляє, що кількість іноземців з 1 березня до 30 квітня (період найбільш суворих обмежень у зв'язку з пандемією) зменшилася на понад 223 тис. людей.

Попри те, що близько 10% іноземців покинули Польщу навесні внаслідок пандемії, в останні тижні тенденція змінюється, й іноземці знову повертаються — переважно мова йде про громадян України.

Якщо говорити про статистику виїздів із Польщі, то від 1 березня до 30 квітня звідси виїхало 160 042 громадян України. І хоча в числовому вимірі це найбільша кількість іноземців, що виїхали з Польщі, відсотково — це приблизно 11,5% українських імігрантів у Польщі загалом. Значно більше скорочення спільноти спостерігається серед білорусів (33 987, тобто 32,2%) та росіян (9 517, тобто 25,7%).

На жаль, це опрацювання з досить нескладною методологією (робот поєднав дані, котрі повторюються в різних

реєстрах) з'явилося тільки тепер, через 5 років після початку найбільш масової імміграції в польській історії. Усі ці роки в Польщі спекулювали на тему того, скільки ж тут іноземців (або просто: українців). Свої дані регулярно подавало Управління соціального страхування, а також Прикордонна служба, але вони були неповними без співставлення їх з іншими реєстрами, бо не кожен платить внески до ZUS і не кожен, перетинаючи польський кордон, залишається у Польщі.

Врешті-решт державні органи, котрі безсилно борсалися зі своїми даними, у березні минулого року переплутала приватна фірма «Selectiv». Вона порахувала громадян України через їхні смартфони в польській мобільній мережі. Вийшла приблизно та ж цифра, що зараз подало ГСУ, — 1,3 млн людей. Окрім цієї цифри, «Selectiv» надала також іншу інформацію про спільноту: скільки українців планують народжувати дитину в Польщі чи якими мобільними операторами вони користуються.

Відсутність офіційної статистики упродовж довгого часу — це не просто незначна помилка держави. Усі ці 5 років поспіль ми чули найрізноманітніші маніпуляції на тему того, ким є в Польщі громадяни України і скільки їх взагалі. Дехто навіть лякав своїх виборців міфічною цифрою 3 мільйони українців у Польщі — так само, як часом лякають 500 тисячами жертв Волинського злочину. Говорилися про мільйон або два українських «біженців», яким «допомагає Польща». Політиків не бентежило навіть те, що біженці в Польщі якраз дуже добре пораховані (на пальцях кількох рук). В середині травня цього року віцепрем'єра Ядвіга Емільович дійшла до космічного висновку

— що «близько мільйона працівників з України — тих легальних, про яких ми знаємо, — виїхало з Польщі, і таким чином ми створили мільйон робочих місць».

Проте марно очікувати, що після оприлюднення точних даних від ГСУ маніпуляції з цифрами кудись зникнуть. Ні, вони вже давно стали частиною нашої громадської дискусії, проте не як точні дані, а як привід для мобілізації власних громад та електорату. Так у 2011 році українці в Польщі активізувалися задля участі у переписі населення — щоб показати, скільки нас є. Так зараз мобілізуються виборці одного з кандидатів у президенти — щоб у випадку поразки представити як перемогу саму мобілізацію. Так гуртуються представники антиукраїнських середовищ — статистика ГСУ про імігрантів відбилася широкою луною саме в їхніх медіа, а в більшості інших на неї не дуже звернули увагу.

Прикро, що за відсутності конкретної інформації про кількість імігрантів свою цифру вже нав'язали популісти, а статистика ГСУ виходить через 5 років після того, як вона була потрібна в громадській дискусії. Зараз же її вихід не викликає жодного резонансу, а найближчий перепис населення в Польщі (який країна повинна проводити раз на десятиліття) матиме вже зовсім інше значення, ніж 10 років тому. Мобілізація української спільноти, як це було під час попереднього перепису, матиме сенс для нас самих, проте навряд чи для державних рішень. Цей перепис, без сумніву, констатуватиме найбільші демографічні зміни в усій історії післявоєнної Польщі. Проте водночас він буде таким, результати якого влада найбільш проігнорує. ■

Спорожнілі офіси

ІГОР ЩЕРБА,
журналіст
«Нашого слова»

Кажуть, що історія ходить по колу — окремі події повторюються у схожому контексті, який, утім, можна пояснювати по-різному. Для мене таке повторення сталося у 1990 році під час засновницького з'їзду Об'єднання українців у Польщі. Однак колесо історії почало свій рух ще раніше — у 1956 році, коли делегатами першого з'їзду Українського суспільно-культурного товариства були мої батьки. Захід проходив у Варшаві у приміщеннях Палацу культури і науки, який тоді ще називався на честь Йосипа Сталіна. Ця історична подія позначилася на біографії і моїх батьків, і моїй власній. Ольга та Теофіл Щерби понад 30 років пропрацювали в ліцеї у Гурові-Ілавецькому. Я у дорослому житті, після закінчення Гданського університету, також з головою занурився у це товариство.

Спогадів про з'їзд тепер, коли ми відзначаємо його 30-ліття, залишилося небагато — організаційна метушня, комісії, голосування. Однак із перспективи років, читаючи спогади інших учасників, я згадую, що подія відбувалася

в будинку на вулиці Коперника. Його вважають людиною, що «зупинила сонце, зрушила землю», тобто заперечила давню геоцентричну систему світу. Так і ми 30 років тому «зупинили» УСКТ та «запустили» ОУП.

Одна подія з'їзду залишає глибокий слід у моїй пам'яті — як кандидат у складі майбутнього керівництва Об'єднання я отримав понад 70 голосів від більш ніж 100 делегатів. Такий мені надали мандат довіри.

Так само добре я пам'ятаю перший день роботи в новоствореному Об'єднанні українців у Польщі. Із новопризначеним головою Юрієм Рейтом ми зайшли до офісу колишнього вже УСКТ, що розташовувався на вулиці Черняковській 73/79. Картина, яку ми там побачили, сьогодні могла би нагадати нам світ після пандемії — спорожнілі кімнати та письмові столи лідерів Головного правління УСКТ. Єдиною людиною, яка нас там зустріла, була перелякана головна бухгалтерка Ганна Хондзинська.

Відкривав шухляди робочих столів — порожні. «Відомо, що при кожній зміні керівництва колишні очільники знищують архіви», — думаю. У кабінеті колишнього «генсека» Українського суспільно-культурного товариства відчиняю шафу. На голову мені валяться десятки журналів «Шлях перемоги» та «Українське слово», що їх розсилала діаспора по українських домівках у Польщі. У шухляді робочого стола

— порожня пляшка від купленого у валютній крамниці «Pewex» (магазині, що займався продажем західних товарів за валюту — ред.) коньяку «Napoleon».

Сьогодні, думаючи про ці події, я згадую фільм «Рсу», що показує кулурри політичної трансформації у Польщі, перехід спецслужб від тоталітаризму до демократії. Першою справою тоді було спалення архівів Міністерства внутрішніх справ.

У той час опозицією для «Черняковської» (тобто УСКТ) був до певної міри колектив «Нашого слова», тобто «Новгородська» — вулиця, де знаходилася редакція тижневика. До редакції «НС» заходила «на посиденьки» опозиційна студентська молодь та гості з України, серед них — дисиденти. Попри цензуру та критичні зауваження керівників УСКТ, на сторінках тижневика друкували «крамольні» тексти, вірші Івана Дзюби, Богдана Гориня, заборонені твори (наприклад, Богдана Лепкого), критичні щодо керівництва УСКТ статті (наприклад, Мирослава Чеха). Кожен із нас, «революційних» студентів, знав, що в редакції майже цілодобово можна зустріти Анатолія Кобеляка чи Романа Галана. Для серйозних «конспіративних» розмов із бунтівною ліберальною молоддю Українського суспільно-культурного товариства треба було виходити із редакції до кафе на іншому боці вулиці. Туди також заходили дисиденти з України.

У перші роки існування Об'єднання я почувався досить дивно. Раніше я був навіть секретарем гуртка УСКТ у Гданську, але як один із лідерів незалежного студентського руху в Секції української

культури Спільки польських студентів вів «розбишацьку» діяльність (за словами тодішніх лідерів УСКТ). Головним нашим завданням у ті роки була боротьба із «УСКТ-івською шароварщиною». Ми почали проводити українські заходи не лише в домівках, але і в аудиторіях університетів. Учасниками студентських мандрівок бували до 250 молодих українців, що приїжджали до Біянки з усієї Польщі. На «Нічних концертах» у Гданську рок-музика єднала поляків та українців. Я думав, як можу продовжити таку діяльність в рядах ОУП.

У Варшаві в перші роки у безлюдному офісі — світлиці колишнього Українського суспільно-культурного товариства — вдалося організувати танцювальні вечірки та інші культурні заходи, на які приходила молодь і студенти варшавської україністики. Однак першоплановим завданням нового керівництва Об'єднання були поїздки до людей на місцях та заспокоєння розбурханих державними переминами пристрастей. Ми з Юрієм Рейтом, можна сказати, «заїздили» його машину. З Мироном Кертичаком ми також чи не на кожних вихідних відвідували найдавніші ланки ОУП.

Тепер, 30 років потому, я перечитую на ламах «Нашого слова» спогади «ветеранів» ОУП. Маю один висновок — Об'єднання опинилося на старті свого існування: на місцях мало що залишилося від колишнього ентузіазму, статут вимагає оновлення, потрібні також нові кадри. Усе це — щоби історія знову не пішла по колу, аби ми знову не залишили по собі спорожнілі офіси. ■

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Продовження з 1 сторінки

Під час урочистої панахиди на могили петлюрівців у своїй проповіді отець митрат Богдан Степан згадав перші після відновлення пантеону урочистості на тому місці в 1990 році. Він говорив про зміну поколінь, а також висловив жаль з приводу того, що цього річчю ювілейні відзначення відбулися без присутності гостей з України, які своїм емоційним налаштуванням впливали на настрій події. Опісля квіти до могили поклали: вінець із дубового листа представник Спільки українських політв'язнів і репресованих у Польщі, генеральний консул України у Любліні Василь Павлюк та почесний консул України у Перемишлі Олександр Бачик, уповноважена до справ української нацменшини від імені підкарпатського воєводи Малгожата Майка Онишкевич, представник маршалка Підкарпатського воєводства Вальдемар Шумний, представники ради і управи Перемиського повіту Здіслав Шеліга, представники групи Підкарпатських повстанців (пл. — *Rebelianty Podkarpackie*) і Громадяни РП (пл. — *Obywatele RP*), представники Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі, учні та директор «шашкевичівки» (школи з українською мовою навчання — *ред.*) Петро Піпка, представники греко-католицької парафії та гуртка Об'єднання українців в Польщі в Ярослав та від імені польських мешканців Перемішля доктор Станіслав Стемпень та Ян Бартмінський. Слово взяли генеральний консул України в Любліні Василь Павлюк та голова Перемиського відділу ОУП Ігор Горків.

Очільник Об'єднання в Перемишлі у своєму виступі згадав розмову зі Здіславом Шелігою, пресекретарем перемиського старости: «Його вуйко, генерал Рухай-Тачановський з Рудніки над Сяном був призначений до праці в експозиції польського війська при українському уряді Симона Петлюри. Помер в Единбурзі в 1964 році, але в родинних оповіданнях завжди підкреслювалося те, що поляки з українцями мають співпрацювати задля мирного майбутнього, без цього не зможемо існувати».

«І справді, коли співпрацюємо, то можемо як в 1920 році попри складні обставини „відбити Київ, оборонити Варшаву”. Можемо здійснювати неможливе. Відтак коли стоїмо по протилежні сторони барикади, то речі неможливі здійснюються інші за нас, на жаль. Нехай з цього міста, з цього кладовища лине така наука, що незалежно від різних настроїв та „криків”, важливішою є співпраця. І це ми разом — українці та поляки в Перемишлі, відповідаємо за те, щоб будувати собі простір до творення неможливого», — підкреслив Горків.

Панахиду на Пикулицькому кладовищі очолив парох греко-католицького кафедрального собору о. Богдан Степан. У величавий настрій достойним співом традиційно впровадив кафедральний хор під диригуванням Ярослава Вуйціка. Хор виконав панахиду, гімн «Боже великий єдиний» та національний гімн України.

Процесії на Пикулиці відбуваються щороку за більшого або меншого сприяння місцевої влади. До порушення безпеки та зупинення процесії дійшло лише у 2016 році, коли група польських націоналістів заблокувала дорогу учасникам та, вигукуючи образливі слова, напала на людей, які очолювали ходу. У червні 2019 року суд визнав винними нападників та покарав їх обмеженням волі, штрафами та громадськими працями. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

Фото авторки статті

XII Декламаторський конкурс
«Поети України — онлайн»

Декламаторський конкурс, який багато років організовує Щецинський відділ Об'єднання українців у Польщі (ОУП), у 2020-му у зв'язку з пандемією відбувається в онлайн-форматі. Учасниками конкурсу можуть стати учні шкіл з українською мовою навчання та пунктів навчання української мови у Польщі.

Конкурс під девізом «Мій улюблений вірш українського поета» буде проведено за допомогою інтернету. Кожен учасник підготує один поетичний твір українською мовою, запише його на відео (наприклад, мобільним телефоном) і надішле на e-mail адресу журі конкурсу: roeciukrainy@gmail.com.

Разом із відеозаписом діти мають надіслати заяву учасника конкурсу. Конкурсні вікові категорії: учні 0—III класів, учні IV—VI класів, учні VII—VIII класів та учні ліцеїв. Надіслані записи оцінюватиме журі конкурсу.

Відео та заяви учасників приймаються до 30 липня 2020 року. Оголошення результатів конкурсу відбуватиметься найпізніше 30 серпня 2020 року. Переможці конкурсу отримають нагороди, а всі учасники — дипломи.

Деталі конкурсу (регламент, заява учасника) можна знайти на сайті Об'єднання українців у Польщі (oup.ukraina.com.pl).

Дебати з нагоди 15-ї річниці
закона про нацменшини

18 червня відбулися онлайн-дебати з нагоди 15-ї річниці закону про національні і етнічні меншини та регіональну мову. У ній взяли участь професор Гжегож Януш з Університету Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні, який є співавтором проекту закону, Рафал Бартек, голова Німецького суспільно-культурного товариства в Опольській Сілезії, та Григорій Купріянович, голова Українського товариства у Любліні, співголова Спільної комісії уряду та нацменшин.

Модераторка зустрічі Катажина Ковнецька говорила зі своїми гостями про те, як з'явився закон, що впливає з його положень щодо меншин, які проживають у Польщі, а також як вони виконуються.

Цим законом від 6 січня 2005 року регулюються справи, пов'язані зі збереженням та розвитком культурної самобутності національних та етнічних меншин, збереженням та розвитком регіональної мови. Він теж регулює соціальну та громадську інтеграцію осіб, які належать до національних та етнічних меншин, а також спосіб реалізації принципу однакового ставлення до людей незалежно від етнічного походження, та визначає завдання і компетенції органів публічної адміністрації та органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Заборонено вхід на територію
руїн монастиря у Верхраті

17 червня Любачівське лісництво (Державне лісне господарство «Державні ліси») ввело тимчасову заборону на в'їзд до руїн монастиря біля села Верхрати, де розташоване військове кладовище. «Це продиктовано роботами по збереженню та догляду за деревами, що ростуть на території руїн василіянського монастиря біля Верхрати. Заборона входить на цю територію зумовлена рішенням підкарпатського воєводського реставратора пам'яток. Ми маємо намір здійснити вищезазначені роботи до 31.08.2020 року. Просимо вибачення за будь-які труднощі з відвідуванням цієї пам'ятки», — зазначено на фейсбук-сторінці Любачівського лісництва, яке обіцяє повідомити, якщо роботи завершаться швидше.

Нагадаємо, що на горі Монастир знаходяться могили членів Української повстанської армії, жителів навколишніх сіл, які загинули в бою з НКВД 2—3 березня 1945 року. Увічнення на Монастирі було встановлено законом, в результаті діалогу Ради охорони пам'яті боротьби і мучеництва (РОПБіМ) із представниками Об'єднання українців у Польщі та Всесвітнього об'єднання солдатів Армії крайової (*Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej*). На могилі розміщено напис: «Загинули в боротьбі за Україну», затверджений тепер покійним секретарем Ради охорони пам'яті боротьби і мучеництва Андреем Пшевозніком. На пам'ятнику є лише імена та прізвища, дати народження похоронених, без жодних військових звань і символіки.

Це увічнення знаходиться в переліку кільканадцяти українських пам'ятників, що зазнали актів вандалізму та руйнувань у Польщі з 2014 року. Пам'ятний надгробок могили на Монастирі знищено тричі. Останній раз — у січні цього року. Протягом 5 років державна влада Польщі, Міністерство культури та національної спадщини, Інститут національної пам'яті чи будь-які інші органи, відповідальні за захист місць пам'яті, не вжили жодних заходів, аби виправити ситуацію.

У 2019 році громадські активісти Польщі відвідали зруйновані українські місця пам'яті у селі Верхрата й на горі Монастир та закликали владу країни відновити їх.

День Яцека Куроня у Львові

День Яцека Куроня у Львові цього річчю відбувся онлайн — 17 червня пройшла польсько-українська зустріч, присвячена постаті Куроня. У зустрічі взяли участь польські та українські інтелектуали: історик Ярослав Грицак, публіцистка та громадська активістка Іза Хруслінська, о. Томаш Достатний, історик Ян Яцек Бруський, голова ОУП Петро Тима та правозахисник і публіцист Мирослав Маринювич. (Більше про подію читайте в наступному номері «Нашого слова»).

Яцек Куронь помер 17 червня 2004 року у Варшаві. Поляк, народжений у Львові, був, здається, єдиним опозиційним політиком, який ще у 80-ті роки шукав контакту з середовищем української меншини в Польщі, старався його зрозуміти. Він був присутній на засновницькому з'їзді Об'єднання українців у Польщі в лютому 1990 року, був ініціатором створення Комісії національних і етнічних меншин у Сеймі Польщі, а потім — її багаторічним головою. Яцек Куронь ініціював виїзні засідання цієї комісії на місця, де проживають національні меншини. Коли ще дозволяло йому здоров'я, долав сотні кілометрів, щоб зустрітись з представниками нацменшин, вислухати їх і допомогти там, де це було можливо. Куронь був активно включений у справу повернення греко-католикам кафедрального собору в Перемишлі, зокрема у 1995 і 1997 роках, коли антиукраїнські організації і влада Перемишля намагалися не допустити проведення в цьому місті фестивалю української культури. Також опікувався справою українських шкіл та українських увічнень у Польщі, і взагалі був великим другом українців і прихильником польсько-українського примирення.

Майстер-класи зі співу
в Народному домі

До Народного дому у Перемишлі після перерви, пов'язаної з пандемією коронавірусу, повернулися з репетиціями члени групи відкритих співочих майстер-класів. 16 червня відбулася вже друга репетиція, фрагмент запису якої можна подивитися та послухати на фейсбук-сторінці Народного дому. Любителі співу зустрічаються щотижня по вівторках після полудня. У репетиціях бере участь кільканадцять осіб — українців та поляків.

«В групі є й учні ліцею, і пенсіонери. Вчителі, флористка, пекар, комп'ютерний спеціаліст, ветеринар», — перелічує Тетяна Наконечна, керівниця гурту народного співу, яка ініціювала проект у 2018 році. Приєднатися до співаків може кожен. Звичайно, з огляду на пандемію репетиції проводяться з дотриманням усіх застережних заходів.

Інтернет-опитування
«Українці в Польщі в часи пандемії»

На фейсбук-сторінці Щецинського відділу ОУП (facebook.com/ukraincy.szczecin) з'явилася анкета, дані якої допоможуть краще зрозуміти стан українців, які проживають в Польщі під час пандемії коронавірусу. Дана анкета є повністю анонімною, а її заповнення займе всього кілька хвилин.

Дослідження проводиться співробітниками Інституту наук про політику і безпеку Щецинського університету, факультету політичних наук і журналістики Університету ім. А. Міцкевича у Познані та Інституту наук про політику і адміністрацію Університету кардинала Стефана Вишинського у Варшаві.

Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Ювілейне засідання Спільної комісії: що хвилює нацменшини?

17 червня після піврічної перерви відбулося 70-те засідання Спільної комісії уряду і національних та етнічних меншин. Якщо у 2019 році пройшли 4 засідання комісії, то у 2020-му ця зустріч стала першою. З огляду на подвійний ювілей (кругла дата засідання комісії та 15-річчя її існування водночас із прийняттям закону про нацменшини і регіональну мову), захід мав би бути більш парадним, проте через обставини, пов'язані з пандемією, він відбувся у звичайному форматі, хоча і вперше – у будинку Сейму. На засіданні був присутній віцеміністр Міністерства внутрішніх справ і адміністрації (MBCiA) Блажей Побожий, а на початку зустрічі учасники привітали нову членкиню комісії – Галину Травкіну-Сидоренко, представницю російської меншини.

70-та комісія почалася з презентації віцеміністром принципів політики держави щодо нацменшин, в яких загальні речі поєднувалися із поточними справами. Блажей Побожий зазначив, що MBCiA ефективно працює із заявами національних меншин щодо дотацій: вони реалізуються, кошти видаються, рішення приймаються після консультацій з нацменшинами, їхні запити задовольняються. Приємною новиною стало те, що з наступного року зменшується відсоток коштів (т.зв. wkład własny), які мають забезпечити меншинні організації при реалізації проєкту, – з 10 до 5%. Віцеміністр повідомив про появу нової інтернет-системи приймання заявок на дотації. Вони будуть подаватися відтепер в електронній формі (у 2021 році – у змішаній формі: паперова та електронна). Одним із завдань міністерства Блажей Побожий назвав ефективне проведення засідань комісії, а також повідомив про новий спосіб зустрічей у форматі онлайн. Ще він оголосив, що замість запланованої до ювілею конференції буде видана наукова публікація, присвячена 15-літтю дії закону про меншини від 2006 року.

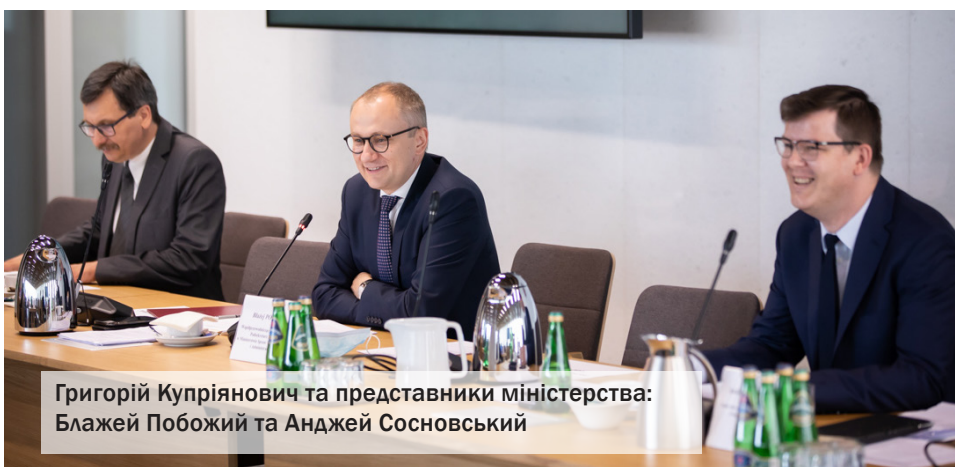
«Bilans otwarcia»

Далі слово взяв співголова комісії д-р Григорій Купріянович, який представив перелік найважливіших питань, які хвилюють національні меншини та потребують вирішення («Bilans otwarcia»). Цей документ складений представниками нацменшин як певний проміжний підсумок 15-річної спільної діяльності з державою. Також він дає новому уряду (що розпочав свою діяльність восени 2019-го) краще розуміння проблематики національних меншин. Треба сказати, що ці питання не були чимось новим, навпаки – розмова точиться навколо них роками – проте й досі часом безрезультатно.

Перший пункт документа стосувався культурного життя меншин. Доповідач наголосив на необхідності створення державної інституції культури нацменшин, бо зараз всі культурні проєкти тримаються на однорічних грантових програмах MBCiA та ентузіазмі громадських активістів, подекуди підтримці місцевого самоврядування. Одним із аргументів з боку держави є відсутність грошей, проте, як зазначають представники нацменшин, інші культурні інституції у цей час повстають, а кошти на інші сфери публічного життя з року в рік збільшуються. Наступним каменем спотикання у роботі меншинних організацій з державними органами є модель їхнього фінансування, яка на даний момент – однорічна, грантова. Вона допомагає реалізувати короткострокові проєкти, натомість зовсім не дає інституційної стабільності та можливості довгострокового планування. Також національні меншини просять збільшити фінансування хоча б до 25 млн злотих, наголошуючи, що останні 12 років воно залишалося на тому самому рівні (14-16 млн злотих), а на 2020-й взагалі було під загрозою зменшення. Через інфляцію, зростання вартості оренди та мінімальної зарплати це не дає шансів на розвиток, і навіть змушує шороку скорочувати реалізацію завдань.

Другою темою до обговорення була освіта. Серед претензій представників національних меншин було зволікання рішень з боку держави щодо представлених нацменшинами постулатів та затверджених державою стратегій розвитку освіти меншин (які роками не реалізуються, і через реформу освіти стали неактуальними). «Процес розробки триває, а діти у цей час

втрачають свою національну ідентифікацію», – зазначив Григорій Купріянович. Занепокоєння викликає і розподілення субвенцій. «Гроші йдуть до органів місцевого самоврядування, але меншини їх не бачать», – підкреслив співголова комісії. Традиційно згадали проблему з відсутністю підручників. Також підняли питання статусу мов нацменшин (через те, що вони не прирівняні до статусу іноземних мов, а результати іспитів з них не беруться до уваги при підрахунку балів – тому учні часто ними не цікавляться і не вчать), підвищення кваліфікації вчителів, а також створення

Григорій Купріянович та представники міністерства: Блажей Побожий та Анджей Сосновський

Фото з сайту MBCiA

організаційної структури, яка б займалася справами освіти національних меншин.

Наступним колом проблем були: слабка обізнаність більшості населення про національні меншини та популяризація знань про них, нацменшини як заручники відносин між державами, створення урядової програми щодо нацменшин, недостатнє представництво меншин в медіа та органах влади (до нинішнього складу парламенту потрапив депутат лише від німецької меншини, натомість там мала би бути представлена кожна меншина). Розумним рішенням є створення обов'язкових квот для нацменшин, як це реалізовано в інших державах (зокрема, Угорщині). «Знання про меншини дуже невелике серед більшості», – зазначив представник лемків Стефан Дудра. Йому опонував представник з боку уряду Патрик Панасюк, який зауважив, що справа у меншині, яка закривається в собі. «Ні, часто це більшість закривається від меншин», – відповів голова Об'єднання українців у Польщі Петро Тима, навівши як приклад ситуацію в Перемишлі.

Великий розділ документа віддано організації роботи комісії. Мова йшла про прозорий спосіб та чіткі принципи обрання та відкликання членів комісії, розміщення відкритої інформації про ці процеси, про діяльність та склад комісії, а також створення секретаріату (зараз вся технічна робота покладена на членів комісії з меншин), можливість засідань у форматі онлайн тощо. Стефан Дудра зауважив, що останні дії з відкликанням одного з членів комісії можна назвати скандальними та кулуарними – та особа навіть про це не знала. Після того, як про ситуацію повідомили урядову сторону, особу поінформували. «Але досі невідомий результат процедури відкликання», – покаржився лемко.

«Історична пам'ять національних меншин може бути іншою, ніж та, що панує в державі, проте ми просимо це розуміти і поважати», – зауважив Григорій Купріянович, переходячи до наступного пункту. Нацменшини звертаються до держави з вимогою вирішувати питання випадків нищення пам'яток та могил. На їхню думку, влада має сприяти зменшенню конфліктів між нацменшинами й іншим населенням Польщі, а також впливати на представників державних інституцій, тому що поведінка деяких офіційних осіб викликає занепокоєння з боку нацменшин. В цьому контексті наведено кілька прикладів, зокрема Петро Тима згадав дії колишнього люблінського воєводи (а зараз депутата) Пшемислава Чарнека, а та-

кож відсутність реакції на скандальні висловлювання Чарнека з боку держави.

Серед останнього представники меншин пропонували розглянути як реалізуються положення закону про нацменшини, ювілей якого проходить в цьому році, а також низки документів, що регулюють подібні питання (Рамкова конвенція Ради Європи про захист нацменшин або Європейська карта мов). «Підтримка національної різноманітності держави – це репутація Польщі у світі, це питання нашого існування, існування нашого «я», – підсумував свій виступ д-р Купріянович.

Нацменшини очікують більшої підтримки від міністерства

Ще одним важливим питанням (яке викликало підвищення рівня емоцій у присутніх) стала діяльність нацменшин у часи пандемії та комунікація з MBCiA. Невідомість ситуації, у якій опинилося суспільство у зв'язку із коронавірусом, плюс недостатня, на думку нацменшин, підтримка з боку MBCiA призвели до хаосу серед цих організацій. Через це нацменшини видали публічну заяву, яка потрапила до омбудсмена та депутатів, які у свою чергу почали офіційно звертатися до міністерства з депутатськими запитами. Ініціативу нацменшин з урядового боку сприйняли з незадоволенням та назвали «контрпродуктивною».

«Якщо мова йде про мою організацію, то, на щастя, я маю прямий контакт до міністерства, – сказав представник німецької меншини Рафал Бартек, – але 95% організацій не мають цих каналів зв'язку». За його словами, люди чекали швидкого зворотного зв'язку і конкретних вказівок або підказок від MBCiA, як їм діяти у цих форс-мажорних обставинах – відміняти, переносити в онлайн, пересувати чи не пересувати в часі заплановані заходи, щось змінювати у проєкті або що. Як приклад присутні наводили співпрацю з Міністерством культури та Національним центром культури – там чиновники в телефонному режимі ефективно допомагали заявникам з проєктами.

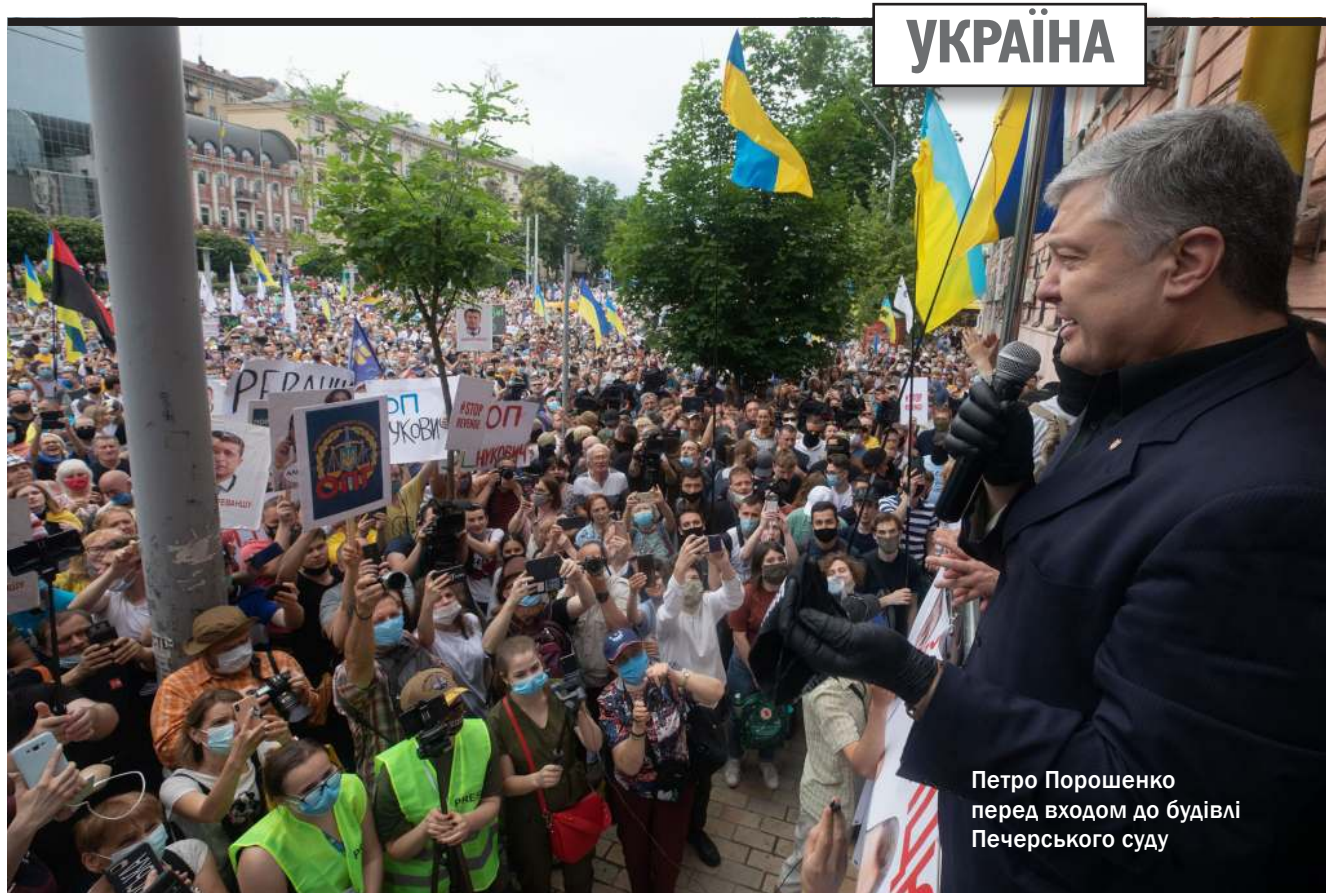
Начальник відділу департаменту національних меншин MBCiA Войцех Качор повідомив, що через пандемію департамент не завжди працював у звичному режимі, але листи із вказівками до організацій надсилалися, а ситуація із заявами про дотації перебуває під конт-ролем. На даний момент підписані 336 договорів з 430 (близько 80%), ще біля 100 чекає на підписання. Деякі організації відмовляються від підписання (12 звернень) – це 3% від усіх запланованих договорів на суму 200 тис злотих (1% від річного бюджету у 16 млн злотих). Представник департаменту зауважив, що зараз у поточному режимі підписуються зміни і додатки у проєктах (30 договорів або 8%) – організації пересувають терміни своїх заходів або переносять їх в онлайн. Принагідно чиновник нагадав, що в договорі можна змінити форму проведення, але не саме завдання.

Як зазначив Войцех Качор, через кілька днів після початку пандемії у Польщі, 17 березня, було вислано електронний лист до всіх організацій з повідомленням про пристосування способів реалізації завдань до існуючої ситуації. Там були вказані всі контакти, які також зазначені і на сайті.

Віцеміністр Блажей Побожий зауважив, що самокритика тут зайва, і він не відчуває вини за діяльність MBCiA, бо 80% умов були підписані, а департамент діяв і перебував у сталому контакті із заявниками. Вихід з публічним зверненням нацменшин він назвав недоречним і даремним. «Не треба хапатися по гармату, якщо можна вхопити телефон», – сказав віцеміністр.

«З нашої точки зору, міністерству не вистачило відкритості, – відповів Григорій Купріянович. – Якщо у першому реченні листа, що ми отримали 17 березня, мова йде про можливість повернення коштів, без інших пропозицій, то всі організації так це і зрозуміли. Перепрошую, але якби була можливість додзвонитися до Вас, то наша публічна заява не з'явилася б».

Григорія Купріяновича підтримала представниця караїмської меншини Маріола Абкович, яка заявила, що лист з міністерства був незрозумілим, і більшість організацій навіть не подумали, що можуть щось змінити в проєктах. Також вона однією з перших змогла результативно вислати документи з електронним підписом, тому дружні організації дзвонили до неї з питанням, як їй вдалося це зробити. Маріола Абкович навила у приклад Міністерство культури, яке пропонує дуже швидко та легку процедуру написання, надсилання та зміни заяв, та просила MBCiA проявляти більше відкритості та гнучкості в комунікації.

УКРАЇНА

Петро Порошенко перед входом до будівлі Печерського суду

Фото з фейсбук-сторінки Петра Порошенка

Гарячий червень в Україні

В останні тижні ситуація з коронавірусом в Україні не приносить оптимізму. Уряд критикує тих, хто перестав дотримуватися правил безпеки, однак у той же час усвідомлює, що повернення до суворого карантину означатиме величезні економічні проблеми. Свідченням того, що питання карантину відходить на другий план, можна вважати повернення суспільства до політичної активності. В останній тиждень значною мірою вона була пов'язана із судовими справами. Одна з основних стосується колишнього президента Петра Порошенка.

Коронавірус в Україні не відступає. 19 червня був побитий новий рекорд, коли за добу діагностували 921 новий випадок інфікування SARS-CoV-2. Загалом з початку пандемії коронавірусом в Україні, станом на 22 червня, заразились 37 241, померли 1012 та викувались 16 642 особи.

15 червня в Україні наступила наступна фаза послаблення карантину, однак уряд продовжив так званий адаптивний карантин до кінця липня. 21 червня Міністерство охорони здоров'я інформувало, що найбільше нових заражень коронавірусом виявили на Львівщині, Рівненщині та Закарпатті. Ці три регіони, а також Київ, Вінницька, Волинська, Житомирська, Івано-Франківська, Тернопільська та Чернівецька області не готові до послаблення.

Посадити Порошенка

18 червня в Києві пройшло засідання Печерського районного суду щодо винесення рішення про запобіжний захід проти п'ятого президента Петра Порошенка. Раніше повідомлялося, що прокурори вимагатимуть арештувати Порошенка з можливістю внесення застави у розмірі 10 мільйонів гривень. Його підозрюють у перевищенні своїх повноважень під час роботи на посаді президента. Слідчі вважають, що Петро Порошенко «у 2018 році шляхом видання явно злочинного наказу схилив військову службу особу — Голову Служби зовнішньої розвідки України до перевищення ним влади та службових повноважень, тобто умисного вчинення дій, які явно виходять за межі наданих йому прав та повноважень, вчинених в умовах особливого періоду». Нібито Порошенко змусив керівника Служби зовнішньої розвідки призначити своїм заступником Сергія Семочка.

Восени 2018 року, після призначення Семочка, спалахнув скандал, фігурантом якого виступив новий заступник керівника розвідки. Журналісти програми «Наші гроші» з'ясували, що Семочко володіє майном на 8 мільйонів доларів, а його родичі мають російські паспорти. Справу розглядали Національне антикорупційне бюро та Служба безпеки України, і врешті Семочка звільнили з посади.

За умови доведення обвинувачення Порошенку загрожує ув'язнення терміном від 7 до 10 років. Колишній генпрокурор Руслан Рябошапка вважає, що призначення Семочка дійсно відбулось із порушенням, однак цього недостатньо для притягнення колишнього президента до кримінальної відповідальності.

Під судом відбулася демонстрація прихильників п'ятого президента. Порошенко, звертаючись до присутніх перед входом до будівлі суду, назвав справу проти нього «помстою дрібних закомплексованих осіб, які не люблять Україну» і додав, що він не боїться цих людей.

За два дні до того помер батько Порошенка, його адвокати могли попросити суд перенести засідання, але не зробили цього. Натомість перенесли похорон, який відбувся в суботу.

«Володимире Олександровичу, дорогий мій. Вас ніхто не боїться ні в цьому залі, ні на вулиці. І ваші вказівки, щоб засадити Петра Порошенка, — це кримінальний злочин. В Україні, Європі і світі», — звернувся Порошенко до президента Зеленського в залі суду.

Під час прес-конференції у травні Володимир Зеленський заявляв, що його попередників чекають вироки. Проте у четвер Порошенко вільно вийшов із зали суду, оскільки рішення про обрання запобіжного заходу відклали на 1 липня. Прокуратура вже не наполягає на арешті, але пропонує зобов'язати Порошенка не залишати місце проживання та здати паспорт. Однак Порошенко не згідний із цим.

За словами Іллі Новікова, який є адвокатом Порошенка, відомо про 27 справ, в яких фігурує п'ятий президент. Більшість із них були ініційовані Андрієм Портновим, колишнім заступником голови Адміністрації Президента Віктора Януковича. У четвер генеральний прокурор Ірина Венедиктова заявила, що нещодавно три такі справи були закриті. «Це показує загальну тенденцію, що прокуратура готова порушувати справу за абсолютно будь-яким епізодом, сподіваючись, що десь щось у них вийде», — розповів «Deutsche Welle» Ілля Новіков.

19 травня Генеральна прокуратура України розпочала розслідування щодо можливої зради колишнього президента Петра Порошенка. Підставою є публікація записів із розмовами колишнього віцепрезидента США Джо Байдена з Порошенком.

У четвер Порошенко заявив, що проти нього порушено ще одну справу — за розпалювання релігійної ворожнечі у зв'язку зі створенням незалежної Православної церкви України (ПЦУ). Виявляється, що відповідний позов подали восени минулого року недоволені вірні Української православної церкви Київського патріархату, які увійшли до новоствореної ПЦУ. Але деталі цього невідомі.

«В умовах демократії усі громадяни заслуговують на рівне та справедливе ставлення до себе, відповідно до закону. Система правосуддя не повинна використовуватися для зведення політичних рахунків», — написало посольство США в Києві на своїй фейсбук-сторінці. Посольство Канади відреагувало аналогічно, закликавши українську владу уникати спроб політичного реваншу.

«Європейська народна партія дуже занепокоєна політичними справами проти колишнього президента Порошенка. Звинувачення не повинні нагадувати політично мотивоване переслідування і не можуть бути політично мотивованими проти окремих політичних

опонентів», — написав у твітері 17 червня Дональд Туск.

У четвер колишній генпрокурор Юрій Луценко був серед тих, хто прийшов підтримати Порошенка в залі суду. У грудні 2010 року, за часів президента Віктора Януковича, Луценка заарештували і ув'язнили до квітня 2013 року. Європейський суд з прав людини виніс рішення, що його затримання політично вмотивоване. Пікантності додав і той факт, що справу проти Порошенка вів суддя, який колись керував судовим процесом над Луценком.

Втім, складається враження, що Петро Порошенко, який сьогодні є депутатом парламенту і керує партією «Європейська солідарність», також намагається використати політичні судові справи з метою мобілізувати опонентів діючої влади.

Активіст і замовник вбивства на лаві підсудних

15 червня відбувся ще один резонансний суд. Як і у випадку з Порошенком, суд обирав запобіжний захід колишньому керівнику одеського «Правого сектору» Сергію Стерненку.

У 2018 році на нього тричі нападали. Перший раз його побили, другий раз у нього стріляли. Втретє падників було двоє — Стерненко поранив одного ножем і той помер. Сьогодні прокуратура звинувачує його у навмисному вбивстві, а він стверджує, що діяв з метою самозахисту. У цьому питанні чимало невідомого.

Прихильники Стерненка прийшли до суду, відбулись сутички з поліцією. Суд призначив йому 60 діб домашнього арешту за місцем проживання. Проблема полягає в тому, що Стерненко зареєстрований у відділенні прикордонної служби України в Одесі, де колись служив його батько. На другий день відбулось друге засідання, місце домашнього арешту було змінено на Київ, де живе Стерненко зараз.

Понад два дні тривало і засідання у справі щодо голови Херсонської обласної ради Владислава Мангера, підозрюваного в замовленні нападу на активістку Катерину Гандзюк. Наприкінці липня 2018 року у Херсоні невідомий облив сірчаною кислотою активістку біля її під'їзду. Дівчину лікували кілька місяців, але вона померла від опіків.

Мангера примусово доставили у Київ. Незважаючи на спроби адвокатів відкласти справу, суд узяв його під варту без права на заставу до 28 липня.

Шарій і «McDonald's»

17 червня біля Офісу президента зібралось близько 500 прихильників проросійського блогера Анатолія Шарія, які скандували: «Вова, виходи!» та «Не мой президент!». Офіційно акцію організували через свавілля правоохоронців та напади на активістів та журналістів.

На тлі цієї акції пройшла контракція націоналістичних організацій. Мітинг Шарія охороняли близько 500 офіцерів поліції та Національної гвардії. Відбулися сутички, поліція заарештувала кільканадцять учасників антишаріївської операції. В мережі з'явилися відео, як після закінчення мітингу прихильники Шарія наздогнали в метро поодиноких противників та побили їх. У відповідь їхні опоненти вишукали «шаріївців» та скоїли так само.

Минулого року перед парламентськими виборами в Україні була зареєстрована «Партія Шарія», яка набрала 2,23% голосів. Місцеві вибори відбулись восени, і з цим можна пов'язати активізацію політичної діяльності Шарія.

Українські медіа пишуть про стосунки Шарія з людьми з колишньої «Партії регіонів» Віктора Януковича. Сам Шарій, який постійно розкачує ситуацію в Україні, перебуває за її межами, у 2012 році він отримав політичний притулок у Литві (у 2015 році з'явилась інформація, що Міністерство внутрішніх справ Литви мало почати повторну перевірку його справи).

Дещо раніше, 14 червня, Шарій розв'язав активну дискусію, критикуючи мовну політику компанії «McDonald's» в Україні за те, що робити онлайн-замовлення можна лише українською чи англійською мовами. На думку Шарія, це показує ставлення «до половини населення України, що розмовляє російською».

У компанії «McDonald's» відповіли, що діють відповідно до законодавства України, адже основною мовою спілкування в цій компанії в Україні є українська. Українська мова є пріоритетною у спілкуванні з клієнтами, проте «працівники готові перейти на російську мову, якщо їх про це попросять», пояснили в українському «McDonald's». ■

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

ІНТЕРВ'Ю

Учасники ансамблю «Ранок»

Єлизавета Томчук:

«Робота в дитячому ансамблі – це велика відповідальність для керівника»

Ансамбль пісні і танцю «Ранок» є візитівкою підляських українців та найбільшим гуртом, що об'єднує дітей і молодь, які вчать рідної мови в Більську-Підляському. Гурт, що вже 25 років прославляє народну музичну культуру Підляшшя, восени відзначатиме свій великий ювілей. Пропонуємо до вашої уваги розмову з Єлизаветою Томчук, ініціаторкою створення та незмінною протягом чверті століття художньою керівницею «Ранку».

Історія ансамблю тісно пов'язана з навчанням української мови та першим пунктом, який створили при Початковій школі № 4 в Більську-Підляському. З чого починав тоді «Ранок»?

Уроки української мови з'явилися в нашій школі в 1994 році, а я стала працювати з дітьми на рік пізніше. У старших класах були обдаровані дівчата, тому практично від самого початку, з вересня, ми почали співати. Вирішили, що підготуємо художню програму на Фестиваль української культури на Підляшші «Підляська осінь». Наш дебют відбувся в листопаді 1995 року.

З чим ви тоді виступали? Чи існувала вже концепція «Ранку» як ансамблю, котрий в насамперед буде відтворювати і продовжувати пісенну традицію Підляшшя?

На початку ми співали на уроках загальновідомі пісні, але після фестивалю звернули увагу на місцевий фольклор. Я подумала, що добре було б вивчати підляські пісні. Почали від рогульок, тобто весняних пісень, що співали на Підляшші протягом одного тижня – від Великодня до Провідної неділі. Я вибрала ці пісні тому, що під час навчання в Рівному видала книжечку «Рогульки Підляшшя», тож вирішила спробувати цей репертуар з дівчатами. Мене цікавило, чи будуть вони взагалі його співати, чи їм сподобається. У 1996 році з тими піснями ми поїхали на перший конкурс до Венгожева, а згодом до Гжицька. Пам'ятаю, що у нас навіть не було костюмів, виступали у футболках, встигли пошити лише якісь спіднички – але ми повністю підготували весняний обряд.

Середина 90-х років не була часом широкого захоплення молодих людей фольклором. Він радше асоціювався зі старшими бабусями та чимось гіршим, сільським. Як вдалося вмовити молодь співати народні пісні, ще й ці, менш привабливі, обрядові, одноголосні?

У 1995-1996 роках у молоді було мало розваг, менше було і позашкільних занять, тому легше було захопити їх до співу. Також швидко почалися виїзди,

а це один із найбільших стимулів до участі в ансамблі. Концерти поза регіоном завжди приваблюють молодь, яка, окрім того, що виступає в цікавих місцях, може ще й побачити світ.

Уже з самого початку дівчата без проблем виконували народні пісні, дуже легко і швидко вчили говіркові тексти. Треба сказати, що у середині 90-х батьки тих дівчат розмовляли говіркою (тепер, на жаль, вже ні), так що діти, які співали в «Ранку» понад 20 років тому, чули вдома живу мову. У 1995 році ми вивчили доволі багато рогульок, які є в репертуарі «Ранку» і дотепер, хоча склад ансамблю, звичайно, міняється.

Окрім репертуару народного колективу є ще одна важлива річ – костюми.

Коли ми починали, у Більську взагалі не було вишиванок. Ніхто тоді не ходив у вишиваних сорочках і навіть не мав їх. З роками в ансамблі прибувало народних костюмів: спідниць, сорочок, фартушків, появилось також взуття. Досі пам'ятаю наші перші костюми – 20 сорочок і фартушків, це було супер вбрання.

Зараз «Ранок» – це великий ансамбль, який виступає на кожному святі в нашій школі та на багатьох заходах міста чи регіону, тож має багато різних костюмів, у школі є своя костюмерна. Однак, щоб цього досягти, ми працювали роками.

При підборі сценічного вбрання ви намагалися його реконструювати на основі традиційних підляських костюмів?

Так, трошки пробували. Я старалася шукати давнє вбрання, але не все вдавалося зібрати. Із саянами, тобто підляськими спідницями, ми питань вирішили – дівчата знайшли їх у скринях своїх бабусь. У 1999 році, коли ми виступали зі жнивним обрядом у Національному театрі опери та балету України в Києві, то весь ансамбль мав справжні підляські саяни. Також дівчата принесли багато серпів, тож деяких елементів автентичного вбрання та народного реквізиту було достатньо. А от із сорочками з'явилися проблеми:

Єлизавета Томчук

їх важко було знайти, а щоб пошити на зразок автентичних підляських із ручною вишивкою, не вистачало коштів.

Що, окрім згаданих раніше рогульок і жнивних пісень, ти вводила до репертуару «Ранку» та звідки взагалі його брала?

На початку я сама їздила в експедиції по селах та мала багато своїх записів. Потім користувалася матеріалом інших фольклористів, які збирали пісні на Підляшші. Багато давнішого репертуару вдалося записати від учасників ансамблю «Родина» з Дуб'яжина, з яким також працюю.

Крім рогульок і жнивних пісень, я почала збагачувати репертуар «Ранку» весільними піснями, колядками і шерівками, а також ліричними і жартиливими творами – тобто доволі різними піснями з Підляшшя. Звичайно, завжди в нашому репертуарі були й загальновідомі українські пісні. Таким чином ми вивчали і підляський, і український фольклор.

Варто сказати, що ви не лише співаєте пісні, а показуєте теж обряди.

Так, маємо весняний обряд, жнивний, а також колядування. Дуже часто ми виступали разом з ансамблем «Родина» – з ним показували реконструйовані весільні звичаї, а саме виїзд молодої до шлюбу. Зробили також купальський обряд, але вже не на основі підляських звичаїв, які не збереглися, а поліського фольклору.

Чи бувало так, що дівчата самі пропонували місцеві пісні?

Звісно. Декілька пісень якраз принесли на репетиції дівчата з першого

складу «Ранку» – вони записали їх від своїх бабусь.

Ти згадала про спільний обряд з ансамблем «Родина». Ви постійно співпрацюєте чи це один епізод?

У нас постійна співпраця, тому що я також керівниця «Родини». В 1997 році ми їздили у 10-денне велике турне до Франції і Бельгії – «Родина» і «Ранок» разом, одним автобусом. Також спільно поставили весільний обряд, записали декілька пісень.

Коли «Ранок» став доволі помітним ансамблем, з'явилася ідея створити танцювальну групу. Це було, здається, в 2001 році.

Так, але спочатку була проблема з хореографом. Зараз же багато років з «Ранком» займається Борис Бунь з України.

На сьогодні танцювальний ансамбль дуже великий, маємо 4-5 груп. Починаємо працювати з дітьми практично з першого класу – вони танцюють в гурті аж до закінчення школи в Більську.

«Ранок» представляє передусім поліські і загальноукраїнські танці. Чи ви пробували відтворювати місцеві, підляські?

На жаль, ні. На мою думку, це дуже важко зробити. Я не хореограф, а Борис Бунь приїжджає на Підляшшя лише час від часу. Треба мати когось тут на місці, хто спробував би об'їхати Підляшшя та відтворити ці давні місцеві танці, а потім навчити нашу молодь і дітей.

25 років – це довга історія. Ти рахувала, скільки осіб протягом цього часу співало і танцювало в «Ранку»?

Не рахувала, але, безсумнівно, їх було кілька сотень. Коли переглядаю наші фотографії, бачу багато облич, які я навіть не пам'ятаю.

Зараз вже співають і танцюють діти тих дівчат з першого складу, а навіть деякі з цих дітей закінчили кар'єру в «Ранку».

Нині твій гурт – це своєрідна марка, ансамбль, який відомий не лише в середовищі підляських українців, але скрізь. Він є лауреатом багатьох нагород, учасником престижних фестивалів і конкурсів. Про ваші успіхи можна було б говорити багато. А що є найбільшою проблемою в роботі з таким ансамблем?

Найскладніше те, що він великий, а людей, які допомагають в його роботі, – небагато. Хотілося б, щоб їх було більше, тому що одна-дві особи не можуть зробити все, починаючи від репертуару і костюмів та закінчуючи піклуванням про дітей. Було б чудово їздити на різні цікаві фестивалі, але часто я особисто не в змозі все організувати. Робота в такому гурті – це велика відповідальність для керівника. Одна справа – це колективи, де співають дорослі, що самі відповідають за себе, і зовсім інша – ансамблі, в яких 50 або більше дітей.

Проблемою є також репетиції, які треба проводити з усіма групами. Діти різного віку, їх дуже багато, тож треба знайти час, щоб усім відповідали і день, і година. Це все додаткові складнощі.

Як працює «Ранок» під час пандемії?

Зі старшими дівчатами з 8-го класу і ліцею я проводжу вже нормальні репетиції. Вони відбуваються в будинку культури Більська. Танцювальна група поки що не працює, однак хореограф надсилає дітям нові вправи.

Восени мав би відбутися ювілей «Ранку». Чи вже відомі якісь деталі?

Захід запланований на 17 жовтня в новому більському будинку культури. Проте як все буде відбуватися – залежатиме від ситуації з коронавірусом. ■

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото Катерини Томчук

ДІАСПОРА

Музей української діаспори Колекція артефактів з усього світу

Термін «українська діаспора» зазвичай малює в уяві пересічного читача традиційні образи українців у вишиванках, які, проживаючи в далекій Америці чи екзотичній Австралії, представляють нашу культуру на місцевих фестивалях. Проте українська діаспора, як і будь-яка інша, включає в себе набагато більше аспектів й має потужні осередки не тільки десь далеко за кордоном. Тут, в Україні, у самому серці столиці, розташований маленький «острівець» української еміграції – культурний центр під назвою «Музей української діаспори», якому цьогогоріч виповнився 21 рік.

Історія заснування

Музей було утворено 29 травня 1999 року. Експозиція розташовувалася в старовинній київській садибі з понад двохсотлітньою історією. Проте сучасний двоповерховий будинок з колонами в історичному центрі української столиці насправді був відтворений за старими кресленнями у 1990-х роках, коли Україна вже здобула незалежність. До реконструкції садиба перебувала у власності кількох відомих історичних постатей: дипломата Російської імперії Петра Веселицького, київського купця Василя Пирожкова, вдови капітана медичної служби й благодійниці Мотрони Єгорової, а в радянські часи будинок був перетворений на комунальні квартири. До музею час від часу заходять поважні пані, свідки радянської історії будинку, й діляться безцінними спогадами про нього.

Сьогодні в розкішній двоповерховій садибі з рідкісним для сучасного Києва зеленим двориком діє Музей української діаспори. Тут відбуваються історико-меморіальні та художні виставкові проекти, присвячені вибраним представникам української діаспори, культурно-мистецькі фестивалі, майстер-класи та квести. Постійна експозиція музею перебуває на стадії оновлення.

Формування колекції

Колекція Музею української діаспори почала формуватися у 1990-х роках, коли закордонні українці поновили свої контакти з батьківщиною після здобуття нею незалежності. Українські

Парадна
уніформа
Військової
академії Вест-
Пойнт Марка
Паславського

емігранти з різних куточків світу – від Америки до Австралії – почали активно спілкуватися з Україною, розшукувати свої родини, листуватися з ними, приїжджати на рідну землю та передавати сюди свої архіви й мистецькі колекції.

«Хрещеним батьком» Музею української діаспори вважається український американський художник Олександр Булавицький. Саме з його подарунка, а це понад 40 живописних і графічних робіт, наприкінці 1990-х років почалося формування колекції музею. Переважна більшість творів мистця – пейзажі, унікальні краєвиди поселень перших українських емігрантів. На його полотнах увічнені біленькі хатинки з садками та дерев'яні церкви з хуторів із колоритними назвами Сірко, Нью-Київ, Січ, які українці заснували наприкінці XIX ст. в Канаді.

Ще однією фундаторкою музею є українська американська художниця, одна з кращих учениць Федора Кричевського, Людмила Морозова. У 1995 році мисткиня передала до рідного Києва колекцію власних художніх творів, більшість із яких через чотири роки лягли в основу новоствореної експозиції Музею української діаспори. Серед них – портрети сучасників мисткині, автопортрети, натюрморти, яскраві пейзажі київського, німецького та американського періодів, унікальні краєвиди Греції, написані Морозовою під час перебування в Європі.

Від початку заснування музею українська американська мисткиня Катерина Кричевська-Росандіч поповнює фонди архівними документами, фотографіями й мистецькими творами своєї родини – батька Василя Кричевського (Молодшого), матері Олени Кричевської, дядька Миколи Кричевського та діда Василя Григоровича. Завдяки художниці музей має цілісну мистецьку колекцію цієї знаменитої династії, а їхні твори часто експонуються на виставках.

Формування колекції Музею української діаспори продовжується сьогодні. За останні кілька років фонди музею поповнилися численними архівними світлинами українських емігрантів та

українською діаспорною періодикою Канади, США, Франції, Німеччини, мистецькими творами українських австралійців Володимира Савчака, Петра Кравченка і Світлани Солдатової, живописними полотнами української художниці, котра мешкає у німецькому Мюнхені, Емми Андіївської, картинами українського американця Анатолія Коломийця, особистими речами останнього президента УНР в екзилі Миколи Плав'юка та американського українця Марка Паславського, який загинув під Іловайськом, захищаючи свою рідну землю в неоголошеній війні з Росією. І це далеко не повний перелік експонатів, які музей вже встиг отримати у подарунок.

«Наш Сікорський»

Історико-меморіальний виставковий проект, присвячений видатному американському авіаконструктору родом із Києва, діє в Музеї української діаспори на постійній основі починаючи з 2016 року. Сьогодні це єдина масштабна експозиція, що розповідає про Ігоря Сікорського на його батьківщині.

Проект представляє київський, петербурзький та американський періоди діяльності всесвітньо відомого винахідника. В експозиції відтворені куточки київського помешкання та робочої майстерні Ігоря Сікорського, представлені копії архівних фото й документів різних періодів діяльності авіаконструктора, які вдалося віднайти в київських архівах та отримати спеціально для проекту від Igor I. Sikorsky Historical Archives. Експозицію доповнюють документи про історію заснування ком-

Працівники Музею української діаспори

панії Сікорського в Америці, стендові моделі його американських гелікоптерів різних модифікацій та унікальний фільм із голосом самого авіаконструктора за кадром.

Окрасою виставки є масштабні моделі першого київського гелікоптера Сікорського та літака BiC-2, який винахідник сконструював спільно зі своїм колегою Федором Билінкіним та на якому вперше піднявся у київське небо. Обидві моделі були виконані в єдиному екземплярі спеціально для проекту сучасним українським авіамоделистом Євгеном Галушенком.

Від самого початку свого існування виставка стала майданчиком для проведення круглих столів та організації акцій для збереження будинку родини Сікорських у Києві. Сьогодні проект спрямований на те, щоб повернути ім'я видатного винахідника Ігоря Івановича його батьківщині та вписати його спадщину в контекст видатних досягнень українців світу.

«З усього світу / From All Over The World»

Як і більшість культурно-мистецьких установ по всьому світу, Музей української діаспори опинився в умовах карантинних обмежень, тож ви-

рішив відзначити свою 21-у річницю заснування віртуальною виставкою «З усього світу / From All Over The World». На офіційній сторінці музею у фейсбуці впродовж 21 дня було представлено 21 вибраний експонат: твори мистецтва й історичні раритети, що потрапили до музейної збірки за останні кілька років від різних дарувальників та з різних куточків світу – Нью-Йорка, Мюнхена, Сіднея, Пітсбурга, Парижа, Оттави.

Підписники музейної сторінки змогли побачити та прочитати історії про парадний мундир американської військової академії Вест-Пойнт, грудку української землі, яка в далекі 1940-ві «помандрувала» світом і лише недавно повернулася додому, пейзаж із хатиною, що 1943 року «втік» від радянської влади, грамоти перших українських кредитових спілок, заснованих емігрантами у США на межі XIX-XX ст. та інші не менш цікаві подарунки.

Розпочинаючи проект, було невідомо, який саме експонат стане завершальним 21-им. І символічно, в останній день дії віртуальної виставки, Музей української діаспори отримав у подарунок бронзову мініатюру пам'ятника Ігоря Сікорського (автор – скульптор Володимир Журавель), урочисто відкритого минулого року в Міжнародному аеропорту «Київ», який вже третій рік поспіль гордо носить ім'я всесвітньо відомого авіаконструктора Сікорського. Тепер скульптура винахідника, який тримає в руках свій перший київський гелікоптер, зустрічатиме відвідувачів виставкового проекту «Наш Сікорський».

Проект «З усього світу / From All Over The World» став своєрідною подякою фундаторам музею, з подарунків яких почалося формування колекції, та дарувальникам, завдяки щедрій підтримці й довірі яких музей живе, розвивається і чекає на нові відкриття та експонати сьогодні.

Плани на майбутнє

Теперішні зусилля наукової команди Музею української діаспори зосереджені на оновленні постійної експозиції. Кілька років тому була затверджена концепція, яка зараз перебуває на стадії практичного формування і реалізації.

Ми мріємо, щоб наша експозиція була цікавою для кожного, хто в майбутньому відвідає музей. Для цього ми формуємо міцний науковий фундамент та органічно вплітаємо в нього новітні технології. Завдяки такому поєднанню, кожен знайде, на чому спинити свій погляд: прочитати неймовірну історію українця, народженого в еміграції, детально роздивитися архівне фото з нашими співвітчизниками на шляху до нового життя за кордоном, переглянути унікальне відео з танцем всесвітньо відомого балетмейстера Сержа Лифаря, послухати запис першого виконання «Щедрика» Українською республіканською капелю Олександра Кошиця в Америці.

Робота над оновленою експозицією музею триває. Все, про що ми хочемо в ній розповісти, так чи інакше стосується сучасних українців, які проживають далеко за межами своєї батьківщини, їхніх дідів і прадідів. Тож, користуючись нагодою, запрошуємо їх до співпраці. Ми із задоволенням поповнимо наші фонди історичними та мистецькими артефактами, які будуть зберігатися в музейних фондах, експонуватися на майбутніх виставках, а можливо навіть увійдуть до оновленої постійної експозиції.

Ганна ЛЕКСІНА,
мистецтвознавиця,
провідна наукова співробітниця
Музею української діаспори
Фото надані авторкою

Новы часы Новы можливосты

Дожили сме цікавых нецікавых часів, на наших очах сьвіт ся змінят. Неєден дідо ци баба сідят дома, газет наших юж не пренумеруют, ани книжок не купуют. Кед люблят чытати, можна ім ищы помочы. Гнеска до бібліотеки не мусят юж виходити, днес єст дуже ліпше ніж было колиси, давніжше з декотрых книжок и з часописів мож было корыстати лем на місци, в бібліотечні чытальні, а гнеска то чытальня може прити до нас, лем мусиме того хотіти. Як треба буде то навчыйте свого діда або бабу, корыстати з добродійств интернету. Прецін то не писмо, хыбаль не буде ім аж так тяжко до компютера ся призвычаіти, най лем посмакуют, а сразу перестанут ся го бояти. Завдякы интернетові чытальни лацніжше буде ім пережыти самоту.

Од 2018 рока на интернетовім сайті (сторінци) «*Нашого слова*» находят ся архівны номеры той нашой газети, але лем з років 1956-1999 (www.nasze-slowo.pl/archiw-1956-1999/). Іншы номеры тіж сут, лем в іншым місци мусите їх іс-кати. Молодых не треба того вчыти, сами знають, а кед будете бабу або діда вчыти того Perezераня интернетовой чытальні, не злостте ся, номеры газет не блыхы, не втечут. Памятайте, же человек старши початково може ся знеохочувати до того ісканя газет, очы юж не такы як перше. Кед ищы не были сте на сайті (страні) «*Нашого слова*», то підповім вам лем, же на першім паску од горы глядайте лінк (мотузок): *Архів 1956-1999*. Пак піде вам як по мотузку, не потрібуєте юж жадной інструкції, вшытко єст там просте як для малой дітины. Архів газети поділено на три періоды, а для сеньорів барз важне єст, же текст можна самому си побілышыти и то тівко, ківко треба. Дідо ци баба скоро переконають ся, же новинка того роду єст барз добра. Пишу о тім архіві, бо можеме там найти того, што давно тому напечатали наши няньове и дідове. Мене тот архів на добре зімал и на довшу хвилю «звязав» з компютером. Кажды може найти там дашто, што го зацікавит и выповнит вільний час. Адже вкажме тот архів іншым, най и они найдут в ним свою молодіст, най и они зачытають ся в статях бесідуючых о вшыткім тім, што давно тому пережыли. Жебы доказати, же вартат там глойти, оповім што ня з тым моім старым компютером звязало, што-м в архіві нашол.

Перезераючи архів газети, довідал єм ся, же не од разу «*Наше слово*» мало «*Лемківску сторінку*». Коріня лемківскомовной сторінки «*Нашого слова*» треба глядати в номері (номен омен) тринадцетім «*НС*» з 11 листопада 1956 рока. Адже виходит на то, же тринастка для нас, Лемків, єст шаслива. На стороні 6. в Трибуні читачів і кореспондентів маме статю Григорія Пецуха: *І Лемки мають голос*. Барз цікава єст така ото заміщена під ньом редакційна аднотация: *Вміщуємо без змін статтю лемка, гром. Григорія Пецуха. Будемо старатися в кожному номері «Нашого слова» вміщувати статті і дописи на лемківському діалекті. Звертас-мось до лемків, щоб писали до нас про все, що їх болить и тривожить.*

Додам, же перши номер «*Нашого слова*» вышол 15 червця 1956 рока, але

Лемкы на свою сторінку мусіли ждати ищы цілий рік, бо перше Лемківске слово надрукувано 23 червця 1957 рока. Так, так, не помылил єм ся, перше было *Лемківске слово*, а не *Лемківска сторінка*. Першу *Лемківску сторінку* надрукувано 26 липця 1964 рока. Думам, же неєдна архівальна статя зацікавит не лем сеньорів, молодых тіж. Жебы справдити, ци не циганю або не брешу, самому до того архіву зайдте, прецін каждого штоси інше цікавит. Для ня тот архів єст копальньом барз цікавых и цінных інформацій, нашол єм там таку ото стару лемківску пословицю: *Не смот, брате, за високо, запорошыш собі око*. Скорше не знал єм ей, находит ся в номері 26. (46.) з 30 червця 1957 рока. В ті самі газеті стрінул єм ся зо статіом Гриця Пецуха: В оліяря. Мене она цікавит, тото ремесло нами єст юж гет забыте. Наши предкы хыбаль лем до 47' рока з лєну олій робили и за то гнеска мало хто юж знає, што то макух. Знам, же не вшыткых як раз таке цікавит, за то бесіду, най каждый сам там заздрит, а напевно найде штоси для себе. Барз цікавы, як для мене, сут тіж знимкы, о хоц бы тота, котру найдете в номері 24. (409.) з 14 червця 1964 рока. Вздри-те на ні, як то давно тому жены на потоці прали. Так, перше были прачкы, котры на потоці прали, а аж пак сьпіванка: *На поточкум прала...* Цікава єст тіж фотографія, заміщена в газеті з 11 стычня 1970 рока, адже в номері 2. (700.). Тота знимка походить з 1939 рока, а знято на ні хор з Устя Руского. Посмотрте сами и повічте, ци брешу, дівкы крас и пристроєны в красьны народны стройі.

Нич а нич не зциганю, коли повім, же не знал єм, же *Лемківска сторінка* аж такы метаморфозы переходила. Докля не заздріл єм до того архіву, домал єм си, же *Лемківска сторінка* єст так стара як «*Наше слово*», а ту діло не таке. Тото, же *Лемківска сторінка* была *Лемківском бесідом* — знал єм. Справдил єм, же перша *Лемківска бесіда* вышла 22 липця 1990 рока з нагоды ждыньской «*Лемківской ватры*» и мала чысто іншы формат, але лем товды. Адже, Лемківска бесіда коротко, бо коротко, але існувала. Тепер виджу вшытко як в барз добрім, бо гнешнім дзеркалі [стары дзеркала были з выпольеруваного металю, хто того не зна, не зрозуміє чом св. Павло бесідувал, же в дзеркалі планно видно (1 Кор. 13, 12-13)]. Завдякы тому, же гвошол єм до архіву «*Нашого слова*»,

тепер минуле виджу як в дзеркалі, виджу як зміняла ся не лем назва нашой сторінкы, але и ей вінета. Лемківско-мовна сторінка «*Нашого слова*» найдовше єст *Лемківском сторінком*, але ей вінета не все была товды еднака. Раз в вінеті під ей назвом пасли ся баранкы и уці, а пак їх ту не было. Наши горы тіж нераз кус інакше ся на ню тіньом клали, так якбы дахто смотрил на них з іншого лемківского села (дахто може до редакції з нього пришол). Югас на пишалці тіж на ліві страні фурт си ту не грал. Часом в ті закутині вінеты нашой стороны кругом стояли достойны газдове в чугах. Церковны бані тіж на часы з вінеты нашой сторінкы зникали, фрас знає чом.

Навет товды, коли не было *Лемківской сторінки* ани *Лемківского слова* ци *Лемківской бесіды*, то и так праві в кождім номері «*Нашого слова*» мож найти сьліды жытя Лемків. В першім році існуваня «*Нашого слова*», котре (нота бене) все цілий час «*Нашым словом*» было, дописы свої на лемківскы темы заміщал Іван Красовський (єден найдете в газеті з 14 квітня 1957 рока, а другі з 2 червця 1957 рока). Адже навет товды, коли не было ищы ани *Лемківской сторінки*, ани *Лемківского слова*, дашто лем такого нашого лемківского в ті газеті все мож было найти. О листі Григорія Пецуха юж єм спо-мнул. Зрештом, што буду по празниці молол, сами заздрийте, праві в кожді газеті найдете вершом писаны вісты з гір *Асафата з під Бескида* (лемка з діда пра-діда). Він жытя Лемків словами малювал праві в кождім товдышнім номері. Тоты вісты з Лемковины вершом писаны найдете: В лемківскім дзеркалі. Не циганю, глядайте їх о хоц бы в номері 22 (42), гладайте їх фурт на шесті стороні.

Більше сьвітла на початкы *Лемківской сторінки* мече статя, заміщена на почеснім місци першой страны *Лемківского слова*, першы раз надруковано го 23 червця 1957 рока [№ 25. (45)]. Думам, же написал ей хтоси з редакції. Не єст підписана, але зміст підповідат, же хыбаль добрі думам. Написана єст говірком, а не літературном мовом, так як того скорше згадане звернення до Лемків. Єст статіом отвераючом першу лемківскомовну страну «*Нашого слова*», юж сам ей наголовок (*БРАТЯ ЛЕМКОВЕ*) великыма буквами кричыл до нас. Довідал єм ся з ней, же: *На неділю, 16 червня* (1957 рока) *Редакція «Нашого слова» запросила до Варшави лемківських діячів і кореспондентів, шоби нарадитися, як ліпше організувати лемків, як плекати і розвивати багату лемківску і регіональну культуру* [№ 25. (45.) з 23 червця 1957 рока с.5.]. Адже товды юж існували лемківскы діяче и писали лемківскы кореспонденты, а Редакція «*Нашого слова*» лем вышла ім на проти. Довідал єм ся, же: *Нарада бива барз цікава і гаряча. Вшитки собі рекли правду в очи — хто што завинив, де амбіция, де просте неробство, а де брак охоти найти вспільну мову з лемківським активом довели до того, што дуже лемків смотрит збоку на тоти свари, мало вписуються до Українського суспільно-культурного товариства и не вшитки читають «Наше слово».* «*Наше слово*» тіж винно, што

барз мало писало лемківском гваром, што не нашло редактора лемка. [№ 25. (45.) з 23 червця 1957 рока с.5.] Правда, же оба выжше наведены кавальчыкы того тексту сут цікавы и о диво и гнеска живо актуальны, мож и гнеска під нима обома руками ся підписати. Хыбаль правду о нас, Лемках, бесіду-ють тоты, котры повідають, же Лемкы то такы самы Українці як іншы, лем чудні вперты. Сьвіт ся мінят, а Лемкы ніт, мы сме незмінны як наши Бескыды, дальше свариме ся так як колиси, а може навет и ищы барже. Зрештом, послушайте як тоту бесіду товдышніх Лемків оцінил автор того допису. Мусів быти на тім засіданю и вшытко чути, коли написал: *Мі тота долга и горяча дискусия барз помогла.* [зрозуміти Лемків?] *Ф(...) повів, што треба Г(...), а тот йому, М(...) й З(...) в дискусії з К(...) вияснили зеленогірски справи і спори, промовляли Ф(...), К(...) і Г(...), закликали до спільної роботи для добра лемків П(...), П(...) і инши.* [№ 25. (45.) з 23 червця 1957 рока с.5.] Справді, мусіло то быти цікаве засіданя, для ня барз. Здає ся мі, же они были дуже мудріжшы од нас. Они зышли ся до купы, повіли си, што їх болит, што ся ім в поведінці іншых не подабат, а што подабат. Споры зажегнали, глыбокы фосы незгоды удало ся ім зарівнати, но и обіцяли си, же високо підкотят рукавы и заберут ся до спільной роботи для добра Лемків и Лемковины.

Тішыл єм ся з того, же пів столітя тому: *Зібрани лемківськи діячи ствердили, што тоти, котри не шанують лемківски звичаї, роблять недобрі, бо хоц лемки є частином великого українского народу, то они також люблять свої пісні, свої танці, свою гвару, звичаї, свою одіж. Лемко, гуцул, бойко й инши, котри розвивають свою регіональну культуру, тим самим збогачують спільну культуру українского народу.* [№ 25. (45.) з 23 червця 1957 рока с.5.] Як то ся не раз бесідує, нич додавати ани унимати з того, што там написано, не треба.

Закля поставлю посьлідню кропку, хочу зачытати вам ищы лем єдну частку того допису, отвераючого першу лемківскомовну сторінку «*Нашого слова*»: *Лемківски діячи жадали тіж, шоби в «Нашім слові» била лемківска сторінка або і дві. Редакція «Нашого слова» виконує тото жаданя і оддає в руки братів-лемків першу лемківску сторінку. Най до своей сторінки лемки пишут о вшиткім, што їх болит, о вшитких своїх жаданях, най пишут так як бесідують в їх лемківських селах, най пишут о своей культурі, синах, звичаях.* [№ 25. (45.) з 23 червця 1957 рока с.5.]

Стверджам, же и в ті матерії нич ся не змінило. Лемкы дальше хочут мати *Лемківску сторінку*, лем тотальна конкуренция хотіла бы ей з «*Нашого слова*» вышмарити, но бо без Лемківской сторінкы лекше было бы ім Лемків баламутити. Думам, же Редакція «*Нашого слова*» газетові конкуренції в ничім не бороздит. Же істинно так єст знам и вірю, же «*Наше слово*» на єднім и другім поли інакше діяти не буде. Прецін цілий час просит, жебы веце Лемків писало. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Історія

Незгасна свіча Михайла Гориня

«Краще засвітити одну свічку, ніж усе життя проклинати пітьму» – під таким гаслом жив самовідданий борець за національну ідею України, державотворець, правозахисник Михайло Горинь.

За своє життя він запалив не одну свічку на шляху боротьби за відродження і консолідацію української нації. Михайло Горинь був справжнім генератором національних ідей, які стали своєрідним дороговказом для країни у доленосний період 1989-1991 років. Саме йому належить ідея утворення символічного «ланцюга єдності» від Львова до Києва 21 січня 1990 року. Під його керівництвом пройшло відзначення 500-річчя козацтва у серпні 1990-го, коли сотні тисяч людей з'їхалися до могили козацького отамана Івана Сірка у селі Капулівка. 1991 року Михайло Горинь організував у Одесі Конгрес національних меншин. За його ініціативи було започатковано так звану дитячу дипломатію, коли діти з Донеччини і Луганщини їхали на Різдво та Великдень до Галичини, а маленькі мешканці Західної України могли провести свої канікули на Донеччині. На початку 90-х Україна потребувала саме такого ініціативного, широкого, відданого патріота, який жив національними ідеями. На жаль, з часом романтиків та ідеалістів в Україні змінили захланні прагматики. Але це було потім, у наступному столітті.

Народився Михайло Горинь 90 років тому — 17 червня 1930 року у селі Кнісело на Львівщині в родині українських патріотів. Його батько з молодих років брав участь у націоналістичному русі і протягом життя займався політичною діяльністю. Він був прикладом для трьох своїх синів (Михайла, Богдана і Миколи). Молодший брат Михайла Богдан згадував такі слова батька: «Не бійтеся, діти, бути в тюрмі». Родина Горинів постійно зазнавала переслідувань.

Після закінчення школи 1949 року Михайло Горинь вирішив вступати до Львівського державного університету на філософський факультет, оскільки під впливом творів Франка дуже цікавився цією наукою. Але на той час філософський факультет було переведено до Києва, тому він склав іспити на відділення логіки та психології. 1953 року його хотіли виключити з університету за відмову вступити до комсомолу, але за збірного студента заступився ректор закладу. Після закінчення навчання Горинь працював у системі освіти тодішньої Дрогобицької області, але насправді мріяв про наукову працю. У 1961 році він переїхав до Львова, розпочав роботу над дисертацією, склав кандидатський мінімум. Того ж таки 1961 року відбулося знайомство Михайла Гориня із В'ячеславом Чорноволом. Горинь згадував: «Приїхав студент Київського університету до Львова на практичні курси. Я зустрівся з тим молодим хлопцем — він на сім років молодший був, Чорновіл... Я запропонував своїм друзям прочитати йому лекцію в націоналістичному дусі, через те, що він ще дуже слабкий і мало знає. Почав чи-

тати йому свою антирадянську лекцію. Який я був вражений і здивований, що Чорновіл захоплений всім тим, про що я говорив. І в шістдесят першому році ми починаємо нашу нелегальну діяльність».

У Львові Михайло зрозумів, що має інше, більш важливе покликання, ніж освітянська робота. Пізніше цей порив переріс у просвітницьку діяльність у масштабах усієї нації, країни. «Зустрічі з інтелігенцією Львова переконали мене, що знову треба відкласти свої наукові аспірації і взятися за набагато важливіші, ніж наука, справи — пробудити відродити українське в Україні, відродити українство і думати, як українському народові вискочити з тих лещат, у яких він опинився», — каже Михайло Горинь у інтерв'ю (аудіозапис зробили Вахтанг Кіпіані та Василь Овсієнко в грудні 1999 року), яке згодом лягло в основу книги автобіографічних

▲ Родина Горинів: мати Стефанія, брат Микола, батько Микола, вгорі - Михайло, брат Богдан (1950 рік)

спогадів-розповідей «Запалити свічу». До речі, розповіді про українську інтелігенцію 60-х років розміщено у книзі «Бунт покоління» (Київ: Видавництво «Дух і Літера», 2004) відомої польської журналістки Богуміли Бердиховської та польської перекладачки, знавчині української літератури Олі Гнатюк. Це розмови-спогади у вигляді розлогих інтерв'ю з видатними українськими інтелектуалами, серед яких є Михайло Горинь, Євген Сверстюк, Іван Дзюба.

У 1961 році, познайомившись із київськими шістдесятниками (Іваном Драчем, Миколою Вінграновським, Дмитром Павличком, Іваном Світличним, Іваном Дзюбою), Горинь вирішив організувати самвидав і разом з братом Богданом поширювати друквану політичну літературу. Співробітники КДБ (Комітет державної безпеки СРСР, рос. Комитет государственной безопаснос-

ти СССР), як виявилось, уже стежили за діяльністю Михайла. Ксероксів тоді не було, все друкували на машинці або перефотографували, причому всі друкарські машинки були зафіксовані в КДБ. Доводилося вдаватися до певних комбінацій: відривати літери і приварювати їх знову, щоб змінити зовнішній вигляд шрифту. У Львові під керівництвом Михайла Гориня цокотіли машинки і ширився Україною самвидав.

1965 року почалася хвиля арештів. Михайла разом із братом Богданом заарештували 26 серпня 1966 року за звинуваченням у антирадянській агітації і пропаганді — та засудили на 6 років таборів суворого режиму. 26 серпня 1971 року Горинь вийшов з табору, але лише через рік отримав прописку у Львові, де жила його родина. Не зміг влаштуватися за фахом, тому 5 років працював кочегаром. У 1970—1980-х роках цей рід занять став популярним серед радянських дисидентів. Робота була неважкою, залишалося багато часу для читання, тому кочегарами працювали і В'ячеслав Чорновіл, і Роман Крип'якевич, і Василь Стус, і багато інших, хто мав «заброну на професію» в СРСР.

Михайло Горинь брав активну участь у діяльності Української Гельсінської групи, створеної у 1976 році. Разом із В'ячеславом Чорноволом та братом Богданом Горинем він розробив «Декларацію принципів Української Гельсінської Спілки», оприлюднену 7 липня 1988 року на 50-тисячному мітингу у Львові. У вересні цього ж року Михайло організував і очолив Робочу групу захисту українських політв'язнів, яка увійшла до міжнародного комітету захисту політв'язнів.

Тодішнє кремлівське керівництво вело як завжди брехливу і нікчемну гру, намагаючись не афішувати той факт, що, підписуючи Завершальний акт Гельсінської наради, СРСР брав на себе зобов'язання забезпечувати права і свободи для своїх громадян. Вже за кілька місяців почалися переслідування та арешти учасників групи, адже свобода слова і захист прав громадян режим визнавав тільки на папері. Відчувши, що протестні акції розхитують комуністичну систему в Європі, режим почав застосовувати свій добре відпрацьований механізм: немає людини — немає проблеми. 3 грудня 1981 року Михайла Гориня знову заарештували. Цього разу його засудили як «рецидивіста» на 10 років таборів і 5 років заслання у сумнозвісний табір в Кучино Пермської області. Такий самий термін отримав і Василь Овсієнко, український публіцист, громадський діяч, дисидент, який нині став справжнім хранителем і літописцем історії репресій радянського режиму. У його спогадах можна прочитати: «Тоді така мода була — з політв'язнів робити кримінальних злочинців. Цього разу я дістав на всю катушку — 10 років особливого, себто камерного, режиму,

Михайло Горинь

5 років заслання і звання особливо небезпечного рецидивіста. Такими самими рецидивістами були Василь Стус, Левко Лук'яненко, Михайло Горинь, Іван Кандиба, Олесь Бердник. Словом, у концтаборах українці становили більшість, хоча у «совецькій імперії» їх було лише 16% від загальної кількості населення. Це знак того, що ми ніколи не припиняли боротьби за національне визволення».

Цей каральний заклад називали «табором смерті». Лише у 1984—1985 роках там померло четверо українських в'язнів: Олекс Тихий, Юрій Литвин, Валерій Марченко, Василь Стус. Наступним мав стати Михайло Горинь. Наприкінці червня 1987 року в нього стався черговий серцевий напад. Це вже був час перебудови, і щоб не мати ще однієї смерті політв'язня, Михайла терміново помилували.

Колесо історії тим часом стрімко набирало обертів. 6 вересня 1987 року у Львові Михайло Горинь, В'ячеслав Чорновіл, Іван Гель, Зорян Попадюк і Степан Хмара поширили заяву про створення ініціативної групи за звільнення в'язнів сумління. У вересні 1989 року на установчому з'їзді Народного Руху України, який відбувся у Києві, головою організації став Іван Драч, секретаріат очолив Михайло Горинь. На з'їзді він виголосив доповідь про права людини, права народу, права нації. І зокрема зауважив: «Масовий терор, філософія ненависті, знецінення особистості породили панічний страх, який став головним мотивом поведінки морально скалічених громадян. Тільки суверенна демократична українська держава забезпечить особі і народові права». З 1990 по 1994 роки Михайло Горинь був депутатом Верховної Ради України. Очолював Українську Республіканську партію. 2000 року його було обрано головою Української Всесвітньої Координаційної Ради. Він опікувався проблемами української діаспори, відвідував з делегаціями українські громади Польщі, Словаччини, Бельгії, Сербії, країн Балтії. Гориня відзначено високими державними нагородами Польщі та України.

Нехай у серцях нинішніх і прийдешніх поколінь не згасне свіча рятівної віри, жертвності і національного піднесення, запалена колись великим сином України — Михайлом Горинем. ■

Юлія КАМІНСЬКА

Фото — з відкритих джерел, надані авторкою

Найсмачніші українські блоги

Наш настрій, здоров'я і продуктивність залежать від того, що ми споживаємо. Їжа відіграє у нашому житті одну з ключових ролей. Саме тому так важливо, аби вона була смачною та корисною. Їжа може надихати, бути мистецтвом та креативним хобі. Підтвердженням цьому є найсмачніші та найяскравіші українські кулінарні блоги, з якими ми вас познайомимо у цій статті.

«Кулінарні варіації вар'ятки»

Шість років тому в інтернет-просторі з'явився блог української журналістки з Івано-Франківська Ольги Мончук. Першим дописом авторки став рецепт гарбузового варення. Як зазначає сама фудблогерка, певним чином ця публікація задала своєрідну атмосферу усьому блогу. І справді, у «Кулінарних варіаціях вар'ятки» можна знайти дуже багато креативних та нестандартних рецептів з гарбуза. Рекомендовані Олею сирний кіш із гарбузом та рукою, а також гарбузовий суп-пюре смакують неймовірно.

▲ Ольга Мончук. Фото надане фудблогеркою

Проте кулінарні шедеври івано-франківської фудблогерки не обмежуються лише гарбузяними стравами. Творчиня блогу стежить за сезонністю та кулінарними трендами, тож на її сторінці часто з'являються апетитні рецепти спеціально до Різдва, Великодня й інших популярних свят, під час яких заведено готувати особливі страви. Оля ділиться зі своїми читачами як сучасними, так і старовинними рецептами.

«Для мене кулінарія — це моя творчість, те, що дарує баланс і гармонію. Хтось малює, складає пазли, співає, в'яже чи танцює, а я от печу тістечка і перекладаю тортів. А ведення блогу ще й дозволяє проявити й інші свої захоплення та таланти, маю на увазі написання текстів та фотографування», — розповідає Ольга. Дійсно, легко зауважити, що «Кулінарні варіації вар'ятки» творить професійна журналістка. Усі рецепти і фото до них, окрім того, що є теплими, домашніми, душевними і легкими до сприйняття, також притягують своєю професійною подачею.

Стежити за смачним блогом Олі можна за посиланням: olvenkylinar.blogspot.com.

«Karifood»: Люди. Подорожі. Їжа

«Karifood» — це блог Ольги Карі, гастрономічної експертки телепрограм «Сніданок на 1+1» та «Доброго ранку, країно!», журналістки, фотографіні, письменниці (у 2019 році вийшла її дебютна книга «Рибка дядечка Завена»). Ольга досить популярна в медійній сфері України, а її репортаж «По той бік свята» здобув спеціальну відзнаку «Найсмачніший репортаж» у конкурсі художнього репортажу «Само-видець-2019».

«Karifood» доволі далеко відходить від формату стандартного кулінарного блогу. Це радше цілий віртуальний проект, присвячений їжі, харчуванню, кулінарії у всіх сенсах. Кожна рубрика на сайті (Події, Подорожі, {Закарлючки}, Готелі, Ресторани, Люди, Рецепти) по-своєму розкриває тематику їжі. Чи не найцікавішими є рубрики: Подорожі та {Закарлючки}. З першої можна довідатися багато цікавого про кухні та кулінарні традиції різних регіонів

▲ Ольга Карі. Фото з сайту karifood.com

та країн. А в другій авторка ділиться особистим досвідом та рефлексіями щодо всього, що пов'язане із гастрономічною темою. Тож, якщо у вас не буде настрою, щоби реалізувати якийсь новий рецепт з «Karifood» або іншого кулінарного блогу, ви зможете почерпнути корисну інформацію про те, який ресторан Києва чи іншого міста варто відвідати або ж де на вас чекатиме найсмачніша кава: у Львові, Відні, Ризі, а може, Берліні?

Ловити кулінарні інспірації та пізнавати їжу України та усього світу можна за посиланням: karifood.com. «Karifood» має також активну сторінку у фейсбуці.

Кулінарний блог Євгена Клопотенка

Євгеній Клопотенко — чи не найпопулярніший чоловік в українській гастрономічній сфері. Посприяв такому статусу, зокрема, перемога Євгена у 2015 році у кулінарному шоу «МастерШеф-5» на каналі СТБ. Зараз кількість проектів, які Євген створив або у яких задіяний, відверто вражає. Перерахуємо хоча б декілька його амплуа: засновник «Гастромайстерні Confiture» (з 2012 року по теперішній час), співвласник ресторану української кухні, бренд-шеф «Сто років тому вперед», автор проекту зі зміни шкільного харчування «Cult Food», автор книги «Зваблення їжею. 70 рецептів, які захочеться готувати». Клопотенко мешкає у різних країнах, де набрався цікавого кулінарного досвіду, яким охоче ділиться як кулінарний експерт у різних передачах на українських телеканалах. Останнім часом Євген також почав активно займатись навчанням молодого покоління кухарів.

▲ Євген Клопотенко. Фото з сайту klopotenko.com

На своєму сайті, сторінках у фейсбуці та інстаграмі фудблогер встигає постійно публікувати смачні рецепти і корисну інформацію на кулінарну тематику. Також він створює відеорецепти для ютубу. Інстаграм-сторінка Клопотенка насамперед приваблює тим, з якою любов'ю, натхненням та ніжністю він розповідає про кулінарію. Євген дуже відкритий не лише у своїх експериментах з їжею, але й загалом від його профілю віє домашнім теплом. Друга важлива річ фудблогерства Клопотенка — це його захоплення українською кухнею. Блогер вишукує стародавні українські рецепти, дає їм «друге дихання», модернізує їх, видозмінює. Для Євгена важливо пропагувати

і показувати світові різноманітність, неповторність, красу і смаковитість українських страв. Також Клопотенко активно створює та долучається до проектів, які покращують культуру харчування в Україні.

Якщо ви, окрім смачних рецептів, шукаєте ще й просто приємного україномовного контенту і симпатичного віртуального товариства, то сторінки Євгена Клопотенка припадуть вам до душі. Сайт Євгена Клопотенка: klopotenko.com. Інстаграм: [instagram.com/klopotenko](https://www.instagram.com/klopotenko). На ютубі можна знайти сторінку, вписуючи: Євген Клопотенко.

«Picante Cooking»

Кулінарний сайт picantecooking.com — особливе відкриття для тих, хто живе у Польщі, адже тут є не лише українська версія, а також польська та російська. Сайт відрізняє привабливий дизайн, а в його рубриках можна знайти інформацію на будь-який смак: бюджетні рецепти, вегетаріанські страви, домашній фаст-фуд, консервація та багато іншого. Особливо цікавою є колонка «Подорожі», в якій розміщені статті про поїздки в різні країни та описи їхніх традиційних та сучасних кухонь. Автори радять, що варто спробувати в цих країнах та що привезти з поїздки.

▲ Вікторія Попін з сім'єю.
Фото з сайту picantecooking.com

На «Picante Cooking» є статті про відомих кулінарів — таких як Дарія Цвек, Марта Стюарт, Томас Келлер, а також рецепти для особливих подій чи свят, варіанти екзотичних десертів чи закусок. Важливою перевагою проекту є те, що тут ви знайдете відео з процесом приготування їжі — лаконічні, прості, з зазначенням часу, який витрачається на готування.

Авторка проекту — Вікторія Попін. За освітою юристка з міжнародного права, а в душі — кулінарка і гурме, як сама про себе розповідає. «Разом з чоловіком Лукашем, поляком за національністю, ми створили польсько-українську сім'ю, яка для нас є центром нашого світу. Любов до чоловіка та наших донечок надихає готувати смачні страви, рухатись вперед та надихати своїм прикладом інших. А мої рідні мені в цьому допомагають. Чоловік Лукаш є для мене джерелом невичерпного натхнення, любові та підтримки, а ще він займається польською версією сайту та знімає й монтує відео, що регулярно з'являються на сайті», — зазначає Вікторія. Наприкінці 2019 року вийшла її перша кулінарна книга «Знаю, що споживаю». В ній — рецепти того, що зазвичай ми купуємо в магазинах: від ковбас та шинок до простих сирів, ароматних хлібів, соусів, домашніх солодощів, лікерів.

Слідкувати за новими рецептами від «Picante Cooking» можна через різні соціальні мережі, серед яких є фейсбук, інстаграм, ютуб. ■

Дарина ПОПІЛЬ

Нагадаємо, якщо Ви любите готувати, надсилайте нам до редакції свої родинні рецепти і фото Ваших страв. Найцікавіші та найсмачніші ми охоче публікуватимемо в газеті та на сайті «Нашого слова».

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

«Як вода в Ославі», колектив «Сьпіванка», село Мокре біля Сянока, 2019.

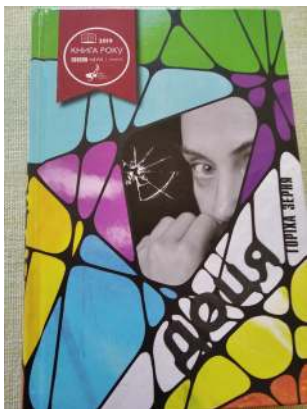
Мокрянські «сьпіванки» з діда-прадіда

«А знаєш якусь сьпіванку, засьпівай мі сьпіванку?!»

Саме так говорили жителі Сянїччини на Підкарпатті. У селі Мокре «сьпіванка» досі вживається замість слова «пісня». Візитна картка тамтешнього українського культурного життя — ансамбль пісні й танцю «Ослав'яни», якому невдовзі виповниться 50 років. Проте уже майже 10 років український спів Мокрого популяризує також ансамбль «Сьпіванка».

Члени колективу зазначають: вони хочуть пропагувати культурні цінності села, презентуючи насамперед старовинні, частково забуті регіональні пісні, так звані «сьпіванки», а також календарні звичаї та обряди. Ансамблеві вдалося зібрати понад 60 творів. «Сьпіванка» не має у своєму репертуарі ані лемківських, ані суто українських народних українських пісень — лише ті, що віками звучали на території села Мокре. 21 «сьпіванка» записана в альбомі «Як вода в Ославі», який вийшов минулого року.

Павло ЛОЗА

Тамара Горіха Зерня, «Доця». Київ: Видавництво «Білка», 2019. — 288 с.

«Доця» — історія про безумовну відвагу та любов до України

Роман «Доця», що став переможцем премії «Книга року ВВС-2019», — це перший прозовий твір авторки. Він розповідає про війну на Донбасі та українську волонтерку і її соратників в окупованому Донецьку. Події відбуваються у перший рік війни — навесні і влітку 2014-го. Письменниця розповідає, що написати цей твір її спонукали страшні події на Сході країни, спровоковані і розпочаті Москвою: «Я почала писати цю книгу, коли побачила, що наш ворог штампує книги про війну на Донбасі, виставляючи українців загарбниками, а себе — визволителями. Я зрозуміла, що ми повинні щось робити, ми не можемо чекати вічність, доки народиться новий український Ремарк. Ми повинні написати самі, тут і зараз».

Журналістка Тамара Дуда, яка взяла собі псевдонім Горіха Зерня, написала такий художній роман, який однозначно можна зарахувати до літератури факту. Це зрештою підтверджує і сама авторка: «Доця є документальною книгою настільки, наскільки

можливо для художнього твору». Письменниця по-журналістськи збирила факти від багатьох осіб, які щедро ділилися своїми історіями, а потім художньо їх оформила. «Доця» — це розповідь про юну героїню, котра через життєві негаразди вимушена виїхати з Полісся на Донбас до бабусі (матері батька, який подався до Перемишля на заробітки). У Донецьку, куди вона потрапила, розпочалася війна, агресором в якій став північний сусід України. Дівчина взялася допомагати армії як волонтерка, а потім пішла воювати, гуртуючи навколо себе українських патріотів Донбасу. За словами авторки, українцям тоді довелося жити, боротися і ризикувати життям у «засомбованому» Донбасі: «Вони вірили у «Правий сектор», бандерівців, чупакбру і десант марсіан. Києва нема, він лежить у руїнах. Американські диверсанти отруїли воду, і тому можна пити тільки бутильовану. Столична влада наказала підірвати шахти і затопити Донецьк. На Майдані спалили «наших ребят», а беркутівцю викололи очі».

Через пандемію коронавірусу поїхати в Україну за книгою зараз не просто, в Польщі книгу теж складно придбати, проте щонайменше сотня примірників цього роману є в руках українців у Польщі. Чоловік Тамари Горіха Зерня, музикант, фронтмен гурту «Широкий лан» Святослав Бойко в лютому-березні цього року під час поїздки з концертами Європою (зокрема й Польщею) розповсюджував цю книгу.

Він стверджує: «Ви будете і сміятись і плакати, будете співпереживати героям роману. Ви «з'їсте» її за один вечір — ця історія не терпить відкладення на потім. «Доця» стане для вас надійним другом, з яким ви не захочете розлучатись, повертатиметесь до неї знову і знову. Ви знатимете її напам'ять і все одно перчитуватимете. Це я вам гарантую».

Я гарантую теж. ■

Степан МІГУС

Окрім цього, на комісії розглядалися питання, пов'язані з освітою (традиційно їх з точки зору свого відомства представляв заступник міністра освіти Мачей Копець), та перепису населення, який проходитиме у 2021 р. (тут звітували представниці Головного статистичного управління, GUS). Наприкінці засідання Петро Тима передав урядовій стороні лист щодо відсутності рішень у справі знищених українських могил, особливо у давньому селі Монастир, та вшанування у Польщі української історичної пам'яті. Особливо перше питання, за його словами, «від 5 років не просунулося у позитивному напрямі ні на міліметр». ■

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Миргородська діаспорна бібліотека просить про допомогу

З проханням про вживані інструменти до української діаспори звертається Анатолій Сазанський, письменник, адміністратор діаспорної бібліотеки ім. Галини Король. За його словами, будівництво і догляд за приміщенням бібліотеки та книгосховища гостро потребують інструментів, купівля яких неможлива через відсутність коштів.

«Я закликаю чоловіків, українців західної діаспори критичним оком оглянути свої майстерні і обізватися, — пише Анатолій Сазанський. — Звичайно ж, вони є у кожному гаражі, у кожному господарстві, у кожній майстерні — вживані електроінструменти будівельного призначення, якими давно ніхто не користувався і які потроху іржавіють в сутніні гаражних майстерень (шурупокрут, перфоратор, болгарка, дріль, електролобзик, електрорубанок, фрезер, степлери, гайкокрути, приладдя для зварювальних робіт, рулетки, столярний інструмент, заклепувальник, ножі та леза, біти і бітотримачі, коронки, шліфувальні круги, захисний одяг, окуляри, рукавиці). Мова йде виключно про вживані і вже неактуальні у господарстві інструменти, у робочому стані».

Принагідно адміністратор бібліотеки дякує одному з членів української громади Польщі: «Шановний добродій Владислав Ревак, підтримуючи проєкт по будівництву і становленню діаспорної бібліотеки на Полтавщині, надіслав для наших будівельних потреб цінний і потрібний інструмент — болгарку. Низький йому уклін і вдячність!»

Своє ставлення до проєкту та заклик йому допомогати свого часу висловлював Левко Лук'яненко, Герой України, депутат Верховної Ради 4-х скликань, колишній політв'язень, доволітній голова Асоціації голодоморів в Україні. Він, зокрема, писав: «Ентузіаст Анатолій Сазанський, учитель, поет, націоналіст, намагається створити в Миргороді центр патріотичного державницького просвітництва. (...) Цей важливий просвітнянський проєкт (де також представлена дуже об'ємна і ґрунтовна книжково-журнальна інформація з питань історії і становлення нашої церкви) потребує підтримки і допомоги. І перш за все тому, що це робиться для українських дітей і молоді. Проєкт об'єднує видавничі і духовні пласти культур західного світу з Україною. Допомога бібліотеці у формі гранту на розвиток була б безцінною. Важливою була б будь-яка допомога».

Треба зазначити, що з проханням про допомогу Анатолій Сазанський звертається не тільки щодо інструментів. Зараз він разом з волонтерами проводить акцію «Іграшки маленьким біженцям та потребуючим». Про це він пише на своїй фейсбук-сторінці: «Щойно надійшли посилки з якісним дитячим одягом, іграшками та різними потрібними дітям речами із Торонто (Канада) від родини Марії та Володимира Мелехів. Маленькі українці вдячні за подарунки, а ми шанобливо схиляємо голови перед шляхетною поставою названої родини, яка вже не вперше надсилає нам гуманітарну допомогу. Наша спільна акція продовжується. Та інакше й бути не може — Бог заповідав любити й допомагати. Тож якщо у Вас, шановні читачі, є іграшки, якими діти вже не граються, а ще — розвивальні ігри, не вельми громіздкі конструктори, зошити, папір, учнівське приладдя, фарби, мольберти і, звичайно, одяг, взуття (зараз більш актуальні теплі варіанти), то зверніть увагу на акцію „Іграшки маленьким біженцям і потребуючим“».

Також бібліотека приймає сучасні та старі українські друковані видання і часописи.

Адреса діаспорної бібліотеки:
37600 Україна
м. Миргород (Полтавська обл.)
вул. Ведмедівка, 55.
Тел. +38 (05355) 4-64-99, (093) 662-38-44
e-mail: sag52@ukr.net.

Підготувала
Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Продовження з 4 сторінки

Петро Тима згадав про інституційну пам'ять нацменшинних організацій у справі співпраці з МВСіА та колишні помилки міністерства (наприклад, коли у 2017 році були раптово змінені договори, і в результаті 10% коштів на меншини не були використані і повернулися до бюджету). Блажей Побожий підкреслив, що те, що було у 2017 році, не є зоною його відповідальності. За його словами, зараз у МВСіА працюють інші чиновники, а гроші, що залишаються наприкінці року, не повертатимуться до бюджету, а розподіляться на потреби нацменшин у 2020 році.

Ця розмова тривала деякий час у форматі ad vocem, у підсумку Григорій Купріянович зауважив, що кожна сторона залишається при своїй думці.

Відійшли...

Маріі Буковскі з Демчарів На прощання

Маріє

Золоті думки переплітаю
Задуманим мовчанням
До гір вільно повертаю
Підійти ближше до неба
З водами до криниць
Плести чеберчучу бесіду
Посмотрити на ялицю вікову
Послухати їх жалібну
За Тобом мову...

Маріє

В Криві
Зеленіє
Зозуля вперто куває
А ти на небесні
Попови Верхи
Вибрала ся

Маріє

Най Тобі
Чужа земля
Лебединим пухом буде стелена
Ід гин за Попови Верхи
На небесну Ватру
Заклич Кривчан
Най виглядають нас
На нас тіж
Прийде час

До позарани

Маріє

До заран
Вічная Тобі пам'ять

Олександр Маслей

Загальноосвітній ліцей ім. Т.Г. Шевченка в Білому Борі з українською мовою навчання оголошує набір до першого класу 4-річного ліцею на 2020/2021 навчальний рік

Заохочуємо усіх випускників початкових шкіл поступити до нашого ліцею. У школі, крім української та польської мови, ви можете вивчати також англійську та німецьку. Школа пропонує також розширене навчання з трьох предметів: • географії • математики або історії (на вибір) • англійської мови або інформатики.

Гарантуємо: ■ високий рівень навчання ■ високий рівень складання матури ■ додаткові заняття для підвищення рівня знань – залежно від потреб учнів ■ артистичні заняття ■ індивідуальний підхід до кожного учня ■ комфортні умови навчання та проживання в гуртожитку ■ вшановування національних свят ■ добре обладнаний спортивний зал.

Запрошуємо усіх, кому дорогі і небайдужі наші українські традиції.

Тут ви зможете їх вивчати та продовжувати плекати. Чекаємо ВАС!

Контакти:
тел. 94-36-70-162,
е-мейл: zs2bb@op.pl

Адреса школи:
liceum-bialybor.pl

Щиро запрошуємо!

Дирекція та педагогічна рада Комплексу шкіл з українською мовою навчання у Гурові-Ілавцеькому запрошують учнів на навчання у нашій школі.

Заяву на вступ до початкової школи та ліцею можна завантажити з сайту школи у закладці «Rekrutacja 2020/2021» – www.szkolazdumka.pl. Заповнену заяву з додатками можна вислати звичайною поштою на адресу школи. Якщо у вас немає можливості надрукувати документи, просимо зв'язатися з нами по телефону або написати е-мейл. Ми надішлемо формуляр, який слід заповнити та відправити на нашу адресу: **Zespół Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania ul. Szkolna 6, 11-220 Górowo Iławeckie.** Детальнішу інформацію можна отримати за телефоном 89 7611243.

Вітаємо **отця Богдана Фецюха** з ювілеєм 50-ліття від дня народження, який Він відзначатиме 4 липня 2020 року.

50-ліття

Вельмишановний Отче Богдане, бажаємо Вам міцного здоров'я, наснаги й оптимізму у житті. Нива, на якій Вам доля визначила працювати, хай простелиться рясними Господніми ласками, які допоможуть Вам успішно впоратися з важкими обов'язками Вашого покликання. Нехай рідні і близькі Вашому серцю люди завжди залишаються поруч, оберігають і поважають Вас. Роки, які проходять, нехай залишають лише приємні спогади, а ті, які попереду, нехай зігрівають душу, огортають позитивною енергією і добрими ідеями.

Управа гуртка ОУП в Тшеб'ятові та парафіяльна спільнота

Передплата «Нашого слова» на 2020 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	85,00 зл	170,00 зл	340,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	95,00 зл	190,00 зл	380,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
64,00 фунти 73,00 євро	128,00 фунтів 145,00 євро
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
75,00 фунти 85,00 євро	150,00 фунтів 170,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
113,00 дол КАНАД.	225,00 дол КАНАД.
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
128,00 дол КАНАД.	255,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
83,00 дол США	165,00 дол США
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
98,00 дол США	195,00 дол США

Nasze Słowo

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Łesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań, Kijów), Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Labowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Kateryna Semchuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat), 22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotokład: Redakcja „Nasze Słowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2700 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN, EURO, CAD:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

